

SANASTOKESKUS TSK • TERMINOLOGICENTRALEN TSK

Cost-benefit analysis,
Outi Meriläinen,
Kelan päätökset,
hankeyhteistyön sanasto,
sanastotyön kohderyhmät,
Tietotekniikan sanakirja,
sähköinen lääkemääräys...

1 | 2008

TERMINFO

THE FINNISH TERMINOLOGY CENTRE TSK

TERMINFO

29. vuosikerta • numero 1 | 2008

JULKAISIJA Sanastokeskus TSK ry
PÄÄTOIMITAJA Thomas Baltscheffsky
TOIMITUSSIHTEERI Anu Ylisalmi
TOIMITAJA Sirpa Suhonen (Summaries)
TOIMITUSNEUVOSTO Thomas Baltscheffsky,
Jukka Ihanus, Kristiina Kaski, Ari Muhonen,
Pirkko Nuolijärvi, Matti Ojala, Ari Penttilä,
Rune Skogberg, Seija Suonuuti, Anu Ylisalmi
PAINOPIIKKA Art-Print Oy
KUSTANTAJA Stellatum Oy
Upseerinkatu 1, 02600 Espoo
www.stellatum.fi

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Tilaaajapalvelu/Terminfo
PL 115, 30101 Forssa
puh. (03) 4246 5340
faksi (03) 4246 5341
tilaaajapalvelu@stellatum.fi
www.stellatum.fi

TILAUSHINNAT SUOMESSA 2008

Terminfo ilmestyy neljä kertaa vuodessa.
Kestotilaus 37 € (laskutusväli 12 kuukautta)
Määräaikaistilaus 41 € (kesto 12 kuukautta)
Irttonumero 10,50 €

TILAUSEHTO

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle tilausjakso kerrallaan ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa sen määräaikaiseksi tai lopettaa tilauksen. Tilauksen hinta on tilausjakson alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilausjakson loppua. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen uuden tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet. Tilausehdot löytyvät lehden jokaisesta numerosta. Osoitetietoja ei käytetä muussa kuin Stellatum Oy:n omissa toiminnassa.

ASIAKASREKISTERI

Rekisterikuvaus ja -seloste ovat nähtävissä Stellatum Oy:n tiloissa. Tilaaajan tietoja käytetään asiakassuhteen ylläpitoon ja hoitoon. Yhteydenotot tulee tehdä kirjallisina ja allekirjoitettuina tai henkilökohtaisesti rekisterinpitäjän luona. Tilaaaja voi kieltää tietojensa käytön markkinointitarkoituksiin ja markkinatutkimuksiin ilmoittamalla asiasta.

ISSN 0358-7517

Sanastotyön kohderyhmät <i>Thomas Baltscheffsky</i>	3
Outi Meriläinen – urana asiasanastotyö <i>Susanna Äijälä</i>	4
EU:n ja Venäjän hankeyhteistyön sanasto on valmistunut <i>Igor Kudashev & Irina Kudasheva</i>	7
Cost-benefit analysis of terminology work <i>Hanne Erdman Thomsen</i>	10
Lyhenteiden selityksistä tietotekniikan sanakirjaksi <i>Hannu Jaakohuhta</i>	12
Kelan päätökset tekijän ja lukijan näkökulmasta <i>Kaino Laaksonen</i>	15
Termiharava	16
Kirjallisuutta	18
Hakemisto 2007	20
Summaries	23

Lukijapalautetta voi lähettää Sanastokeskukseen (osoite alla) tai sähköpostitse osoitteeseen terminfo@tsk.fi

TERMINFO INTERNETISSÄ www.tsk.fi/fi/ti

SANASTOKESKUKSEN YHTEYSTIEDOT

osoite Albertinkatu 23 A 12
00120 Helsinki
puhelin (09) 2709 1060
faksi (09) 608 859
sähköposti tsk@tsk.fi
terminfo@tsk.fi
www.tsk.fi

TERMIPALVELU (MAKSULLINEN EI-JÄSENILLE)

puhelin (09) 608 876
sähköposti termipalvelu@tsk.fi

Sanastotyön kohderyhmät

Perinteisesti sanastoja on laadittu erityisesti eri alojen asiantuntijoiden tarpeisiin, mutta myös erilaiset palveluntuottajat, kuluttajat, eri hallinnolliset tahot sekä tietojärjestelmien kehittäjät tarvitsevat sanastotyön asiantuntemusta ja sanastotyön tuloksia eri muodoissaan.

Eri alojen asiantuntijat tarvitsevat täsmällisiä termejä tuodessaan esiin omaa osaamistaan. Kuvailtaan keksintöjä, menetelmiä ja palvelumuotoja, ja tarjotaan niitä edelleen käyttäjille. Uusien ratkaisujen käyttöönottoon vaaditaan kielen osaamista ja täsmällisiä omakielisiä termejä, joille löytyy vastineita muista kielistä.

Nykyisessä tietoyhteiskunnassa olemme entistä riippuvaisempia asiantuntija-palveluista. Kuluttajien tietotaso ei kuitenkaan aina riitä palvelussa käytetyn sanaston ymmärtämiseen. Tämä koskee muun muassa terveydenhoitoa, tietoliikennepalveluita, sijoitustoimintaa ja monia muita elämän piiriin liittyviä aloja. Onko kuluttajien ja palveluntuottajien välille syntymässä tietokuilu? Kuluttajansuojaa ja kuluttajan kyky arvioida palvelua on kiinni siitä, ymmärtääkö kuluttaja kyseisen toimialan termistöä. Laatutietoisuuden kannalta on tärkeää, että kuluttaja kykenee arvioimaan eri vaihtoehtoja, saadun palvelun laatua ja tarvittaessa valittamaan sen mahdollisista puutteista. Sanastojen avulla voidaan tukea kuluttajien ja asiantuntijoiden välistä viestintää sekä tukea kuluttajien itsenäistä tiedonhankintaa.

Tarkkaa kieltä ja oikeita termejä tarvitaan myös, kun laaditaan eri aloilla sovellettavia lakeja, sääntöjä, suosituksia tai ohjeistuksia yleensä. Esimerkiksi tekniset ohjeistukset tulisi muotoilla yleispätevästi ja yhteneväisellä tavalla. Lainsäädännössä sanojen ja termien tarkka merkitys korostuu. Olisi tärkeää, että sanastotyön asiantuntija olisi mukana tällaisten tekstien valmisteluvaiheessa, jotta termit olisivat loogisia ja että niitä käytettäisiin johdonmukaisesti.

Tietoyhteiskunnassamme erikoisalojen organisaatiot yhdistyvät vähitellen yhä suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Organisaatioiden sulautuessa toisiinsa myös niiden tietojärjestelmät on sovittava yhteen. Tietojärjestelmiä ei voi luotettavasti sovittaa toisiinsa, elleivät järjestelmän käyttäjät selvästi tunnista mitä tietoa tallennetaan ja käsitellään ja miten tietoa tulkitaan. Sanastotyöllä voidaan määritellä sovellettavia käsiterakenteita niin, että jokainen ymmärtää tietokenttien sisällön ja tietojen luokituksen. Sanastotyö muodostaa näin tärkeän esivaiheen tietojärjestelmien kehitystyössä.

Yllä mainitut esimerkit osoittavat, että Sanastokeskuksella on laaja työsarka edessään. Tavoitteenamme on yhteiskunnan tarpeita silmällä pitäen jatkaa erikoistumistamme terminologisen sanastotyön palveluiden organisoimiseen ja tuottamiseen.

Jatkakaamme yhteistyötä sanastotyön parissa!

Thomas Baltscheffsky
päätoimittaja

KTM Thomas Baltscheffsky on toiminut 1.1.2008 lähtien Sanastokeskus TSK ry:n johtajana ja Terminfon päätoimittajana. Hän on työskennellyt aikaisemmin teollisuudessa ja tietotekniikka-alalla.

Outi Meriläinen – urana asiasanastotyö

Susanna Äijälä

4

Outi Meriläinen työskentelee informaattikona Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin tietopalvelussa. Hän on koko uransa ajan ollut mukana laatimassa ja kehittämässä asiasanastoja. Meriläinen on mukana muun muassa Terve suomi.fi – Kansalaisen terveystietoportti -hankkeen sanastotyöryhmässä.

Kiinnostus kieleen vei mukanaan

Meriläinen kertoo olleensa aina kiinnostunut kielestä. Lukemaan hän oppi seurattessaan vuotta vanhemman veljensä lukuharjoituksia. Sen jälkeen lukeminen ja suomen kieli ovatkin vieneet mennessään.

Meriläinen aloitti opintonsa Tampereen yliopistossa pääaineenaan suomen kieli, mutta vaihtoi pian kirjastotieteeseen ja informatiikkaan eli nykyiseen informaatiotutkimukseen. Myöhemmin hän on työn ohella opiskellut myös soveltavaa kielitiedettä Jyväskylän yliopistossa.

Osittain omien opintojensa ohella Meriläinen toimi viiden vuoden ajan Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksella lehtorina opettaen luokitusta ja indeksointia. Opetustyön lisäksi hän halusi kuitenkin kokemusta myös käytännön kirjastotyöstä ja muutti Jyväskylään tekemään sijaisuutta Jyväskylän yliopiston kirjastossa. Kun Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiössä (LIKES) Jyväskylässä avautui informaattikon toimi, Meriläinen haki paikkaa ja sai sen. LIKESissä Meriläinen työskenteli kymmenisen vuotta ja laati muun muassa *Liikunnan ja urheilun asiasanaston*, joka on liikunta- ja urheiluaiheisten dokumenttien indeksointiin ja hakuun tarkoitettu 2096 sanan erikoissanasto.

Meriläinen teki Jyväskylässä myös tieteellistä tutkimusta, jossa hän vertaili suomen- ja englanninkielisiä liikuntasanastoja. Tutkimuksen sivutuotteena syntyi *Liikuntatieteellinen suomalais-englantilainen tiedonhaku-sanasto LISETI*, jossa on yli 1300 suomalaista liikuntatermiä ja niiden englanninkieliset hakusanavastineet.

Stakesin informaattikona Meriläinen on työskennellyt vuodesta 1996. Koko työuran mukana seurannut asiasanastotyö on ajankohtaista myös Stakesissa.

Tiedon tuottamista ja jakamista

Stakes on sosiaali- ja terveysministeriön alainen asiantuntijakeskus, jonka tehtävänä on tuottaa tietoa ja osamista päättäjien ja sosiaali- ja terveysalan toimijoiden

Outi Meriläinen työskentelee informaattikona Stakesin tietopalvelussa.

käyttöön. Stakes on yksi Suomen virallisten tilastojen tuottajista. Stakesissa työskentelee lähes 500 työntekijää.

Stakesin ja sen tietopalvelun toimintaa ohjaavat sosiaali- ja terveysministeriön poliittiset ohjelmat. Tällä hetkellä ajankohtaisia ovat esimerkiksi Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma (KASTE) 2008–2011 sekä Paras-hanke eli kunta- ja palvelurakennemuutos.

Stakes toimii tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä sen hallinnonalan muiden laitosten, kuten Kansanterveyslaitoksen kanssa. Vuoden 2007 lopulla julkistettiin selvitys sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan uudelleenjärjestelystä. Selvityksen perusteella ehdotettiin Stakesin ja Kansanterveyslaitoksen yhdistämistä. Uudesta Hyvinvoinnin ja terveyden tutkimuskeskuksesta tulisi noin 1300 henkilön asiantuntijaorganisaatio.

Stakesin tietopalvelu hankkii Stakesin tutkijoiden ja muun henkilöstön tarvitsemat tietolähteet ja ylläpitää niitä. Painettujen lähteiden lisäksi tietopalvelun käytössä on esimerkiksi noin 3000 sähköistä lehteä. Tietopalvelu ylläpitää kirjastoa ja antaa tietolähteiden hyödyntämiseen liittyvää koulutusta. Stakesin kirjasto on kaikkien kansalaisten käytettävissä. Stakesin henkilökunnan lisäksi kirjastoa käyttävät esimerkiksi opiskelijat. Tietopalvelussa

työskentelee kahdeksan henkilöä, joista kolme on informaattikkoja.

Stakesin tietopalvelun tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat tieteelliset kirjastot. Yhteistyöhön kuuluu esimerkiksi koulutusta ja tiedonvaihtoa. Lisäksi tieteelliset kirjastot ovat Stakesin tietopalvelun tärkein kaukolainaverkosto. Tietopalvelu tekee yhteistyötä myös muiden sosiaali- ja terveysalan kirjastojen ja tietopalvelujen sekä järjestöjen kanssa. Tietopalvelualan sisällä yhteistyötä tehdään alan omien järjestöjen ja tutkimusyhteisöjen kanssa sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Sanastotyöasioissa Stakes on tehnyt yhteistyötä Sanastokeskus TSK:n kanssa. Meriläinen kokee, että Sanastokeskus palvelee nimenomaan tiedon tuottajana ja jakajana sekä toteuttamalla sanastoprojekteja, joiden tuloksena syntyvät sanastot ovat kaikkien käytettävissä. Meriläinen kertoo lukevansa *Terminfo*a säännöllisesti. "Terminfo on minulle eräänlainen henkireikä sanastotyön maailmaan", hän sanoo. Meriläinen sanoo myös tallettavansa kaikki Terminfossa julkaistavat sanastot ja käyttävänsä niitä työssään.

Tietopalvelun kielet ovat kielilain mukaisesti suomi ja ruotsi, mutta niiden ohella käytetään paljon englantia. Englannin asema yleismaailmallisena tieteen kielenä on erittäin vahva. Esimerkiksi saksankielisten tieteellisten julkaisujen käyttö on Meriläisen mukaan vähentynyt selvästi.

Informaatikon työ on asiakaslähtöistä

Informaatikon työpäivät ovat vaihtelevia, sillä työ on hyvin asiakaslähtöistä, Meriläinen sanoo. Työhön kuuluu asiakkaiden tilaamia tiedonhakuja ja asiakkaiden neuvontaa. Tietopalvelu järjestää asiakkaille tiedonhaun koulutuksia, mutta myös tapauskohtaista opastusta tarvitaan päivittäin. Meriläisen mukaan verkkopalvelut ovat vähentäneet asiakkaiden tilaamia tiedonhakuja, koska asiakkaat pystyvät tekemään niitä myös itse. Toisaalta tilatut tiedonhaut ovat vaikeutuneet, koska asiakkaat tekevät helpot tiedonhaut itse ja kääntyvät informaation puoleen hankalissa, paljon aikaa tai tietokantoja vaativissa hakutehtävissä sekä silloin, kun tarvitaan oman asiantuntemuksen reunamille tai ulkopuolelle kuuluvien aiheiden hakemista.

Stakesissa informaattikot myös välittävät tutkijoille tietoa uusista tietolähteistä. Vaikka tutkijat saavat nykyisin paljon tietoa uusista julkaisusta omien kontaktiensa kautta, osa tiedosta kulkee edelleen tietopalvelun kautta. Informaatikko välittää eteenpäin tiedon kutakin tutkijaa tai ryhmää mahdollisesti kiinnostavista julkaisuista.

Stakesin tietopalvelussa jokaisella informaattikolla on omat asiakasryhmänsä. Toisin sanoen asiakkaat voivat aina kääntyä oman nimetyn informaattikkonsa puoleen. Meriläisen asiakasalueita ovat alkoholi- ja huume tutkimus, hyvinvoinnin tutkimus, päihdetyö, päihdetilastointi, lisääntymistilastointi, terveydenhuollon teknologian arviointi, sosiaali- ja terveysalan tietoyhteiskuntayksikkö, Stakesin viestintä sekä Stakesin julkaisemien lehtien toimitukset.

Päivittäisten tehtävien lisäksi informaation työhön kuuluu palvelujen kehittämistä, yhteistyötä eri tahojen kanssa sekä tietopalvelualan tapahtumien seurantaan niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla, Meriläinen luettelee.

Meriläinen pitää työnsä parhaina puolina monipuolisuutta, itsenäisyyttä ja asiakkaita. Samalla nämä ovat myös työn suurimpia haasteita. Meriläinen kuvaa informaattikolta vaadittavaa asennetta lauseella "En tiedä, mutta otan selvää". Informaatikon perushyveitä ovat yleinen kiinnostus maailman asioihin, uteliaisuus ja hyvä yleissivistys, Meriläinen sanoo. Toisaalta on pystyttävä myöntämään, ettei tiedä kaikkea.

Stakesin tietopalvelussa vaaditaan monien eri aihealojen tuntemusta, sillä oman vastuualueen hallitsemisen lisäksi tarvitaan myös valmiutta toimia kollegoiden sijaisena. Myös tutkimustyön tuntemus on tärkeää, Meriläinen lisää. Informaatikolla pitää olla käsitys siitä, miten tieto liittyy tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Myös tieteellisen kielen tuntemus on tiedonhaussa välttämätöntä, Meriläinen korostaa. Näin informaattikko voi parhaiten palvella tutkijaa.

Informaatikolta vaaditaan myös nopeutta. "Pitää olla tarkka, mutta ei saa olla pikkutarkka", Meriläinen toteaa. Valtavaan tietomäärään ei saa liikaa uppoutua, vaan oleelliset lähteet on löydettävä melko nopeasti.

Lisäksi informaation tulee olla yhteistyökykyinen. Kommunikointi asiakkaan kanssa on avain hyvää palveluun, mutta se ei aina ole yksinkertaista. Asiakkaalta pitää osata kysyä oikealla tavalla ja niin kauan, että todella ymmärtää, mitä asiakas haluaa, Meriläinen painottaa.

Sanastotyön lähtökohta on aina käsite

Meriläinen kertoo aina sovittavansa omaan työpäiväänsä myös asiansanastotyötä. Työn alla on Stakesin metasanasto eli *Stameta-sanasto*. Stameta-sanastossa on noin 2000 asiansanaa, joista laaditaan ontologia. Ontologiaa tullaan käyttämään ainakin Terveystietokeskus.fi-portaalin taustalla helpottamassa tiedon hakua. Kansanterveyslaitoksen johtama Terveystietokeskus.fi-hanke on mukana Teknillisen korkeakoulun Suomalaiset semanttisen webin ontologiat

-hankkeessa (FinnONTO). FinnONTOssa kehitetään semanttisen webin tekniikoita. Terve suomi.fi-portaali hyödyntää näitä tekniikoita. Sen on tarkoitus tulla yleisön käyttöön vuoden 2009 alkuun mennessä.

6

Vaikka Stameta-sanasto on laadittu nimenomaan Stakesin tarpeisiin, Meriläinen kertoo sen vastaavan yleistä suomalaista ontologiaa YSOa hyvinkin tarkasti. Meriläinen on vertailuissaan todennut, että 90 % Stametän sanoista on samoja kuin YSOssa. Sanat saattavat tosin esiintyä eri muodoissa. Toisessa sanastossa jokin sana on yksikössä, toisessa monikossa tai toisessa sanastossa on sana *konsultaatio*, toisessa *konsultointi*.

Stakesissa ja yleisemmin sosiaali- ja terveysalalla on toteutettu myös useita terminologisia sanastohankkeita, joissa on laadittu määritelmiä alan keskeisille käsitteille. Vertaillessaan terminologista sanastotyötä ja asiasanastotyötä Meriläinen toteaa, että molemmissa liikutaan käsitetasolla. Sanastotyön lähtökohta on aina käsite ja käsitteiden väliset suhteet. Terminologinen sanastotyö ja asiasanastotyö eroavat Meriläisen mukaan siinä, että terminologisessa sanastotyössä käsitesuhteet ovat aina näkyvissä määritelmässä ja käsitekaavioissa, kun taas asiasanastoissa käsitesuhteita tuodaan esille vain valikoidusti. Näin asiasanastossa ei tarvitse mennä käsitepiirteiden erittelyssä niin syvälliselle tasolle kuin terminologisessa sanastotyössä, Meriläinen sanoo.

Tärkeä eroavaisuus terminologisen sanastotyön ja asiasanastotyön välillä on myös työn tavoite. Asiasanan tarkoitus on toimia hakusanana niin, että se tuottaa tietystä aineistosta tietyt dokumentit. Asiasanan rajat ovat hieman epäselvät, kun taas terminologisessa sanastotyössä käsitteen tarkat rajat etsitään. Esimerkiksi sana *teatteri* kattaa useita eri käsitteitä: teatterirakennukset, teatterin laitoksena tai instituutiona, teatterin taidemuotona ja niin edelleen. Terminä *teatteri* on huono, koska se viittaa useaan eri käsitteeseen. Asiasanana se on kuitenkin hyvä, koska sen tarkoittamat käsitteet liittyvät läheisesti toisiinsa ja tiedonhaussa tästä osittaisesta päällekkäisyydestä voi olla hyötyä. Haun pitää toimia samalla tavalla kuin ihmismieli, ei optimaalisella, oikeana pidetyllä tavalla.

Meriläinen mainitsee asiasanan ominaisuutena myös sen, että se poimitaan yleisestä kielenkäytöstä eikä esimerkiksi puhekielestä tai erikoisalan kielestä. Esimerkiksi sanojen *viina* ja *etanoli* tarkoittamaan käsitteeseen viitataan asiasanalla *alkoholi*. Sekä sanaa viina käyttävä kadunmies että sanaa etanoli käyttävä kemisti osaavat hakea tietoa sanalla *alkoholi*.

Meriläinen pitää semanttisen webin tekniikoiden käyttöönottoa tärkeänä askeleena verkkopalvelujen kehittämisessä. Esimerkiksi WWW-sivujen hakutoiminto toimii

paremmin, kun taustalla on ontologia eikä pelkkä asiasanasto. Ontologia mahdollistaa esimerkiksi synonyymihaun. Semanttisessa webissä myös käsitteiden välisiä yhteyksiä voidaan hyödyntää. Pystytään esimerkiksi erotamaan kasviöljyä ja maaöljyä käsittelevät tiedot, vaikka hakusana on sama – *öljy*. Sanoilla voi olla useitakin asiayhteydestä riippuvia merkityksiä. Esimerkiksi sana *sijoittaminen* tarkoittaa eri asioita puhuttaessa rahasta tai lastensuojelusta.

Tulevaisuuden haasteita

Meriläisellä on vielä viisi vuotta aikaa ennen eläkkeelle siirtymistä. Näinä vuosina hän toivoo voivansa vielä syventyä ontologioihin ja ontologiaohjelmistoihin. Hän kertoo olevansa kiinnostunut tekniikoista, joilla kone saadaan ymmärtämään kieltä.

Stakesin tietopalvelun tulevaisuuden haasteena Meriläinen näkee hiljaisen tiedon siirtämisen. Kahdeksasta työntekijästä kolme on siirtymässä lähivuosina eläkkeelle. Lisäksi tulevaisuuteen vaikuttavat organisaatiomuutokset, etenkin Stakesin mahdollinen yhdistyminen Kansanterveyslaitoksen kanssa. Yhdistyminen tarkoittaisi käytännön tasolla paljon työtä esimerkiksi tietokantojen ja muiden tietojärjestelmien teknisessä ja sisällöllisessä yhteensovittamisessa.

Tulevaisuuden haasteena sanastotyölle sosiaali- ja terveysalalla hän näkee sähköisten potilasasiakirjojen käyttöönoton ja niihin liittyvien tietojärjestelmien sisällön kuvaamisen. Myös maahanmuuttajien kielten asemaan asiasanastoissa hän toivoo kiinnitettävän huomiota. Esimerkiksi venäjänkielisten asiakkaiden määrä sosiaali- ja terveysalalla on jo merkittävä. Myös saamenkieliset palvelut pitäisi saada samalle tasolle kuin muilla kotimaisilla kielillä tarjottavat palvelut.

Kulttuuria ja sivistystä

Meriläisen rakkain harrastus on aina ollut lukeminen. Kaunokirjallisuuden lisäksi Meriläinen kertoo lukevansa myös tietokirjoja. Työpaikalla käsien läpi kulkee niin paljon mielenkiintoisia kirjoja, ettei niitä kaikkia millään ehti lukea, Meriläinen sanoo. Hän kertookin vihdoin oppineensa myös jättämään pettymykseksi osoittautuneen kirjan kesken. Näin aikaa säästyy kiinnostavammille kirjoille.

Kirjallisuuden lisäksi Meriläinen nauttii musiikista ja ruuanlaitosta. Kuvataidetta hän seuraa ennen kaikkea taiteilija-aviomiehensä työn kautta. Miehen lisäksi perheeseen kuuluu kunnioitettavaan 16 vuoden ikään ehtinyt kissa.

EU:n ja Venäjän hankeyhteistyön sanasto on valmistunut

Igor Kudashev & Irina Kudasheva

Venäjä tekee yhä enemmän yhteistyötä Euroopan unionin kanssa. Euroopan unioni tukee rajat ylittävää yhteistyötä rahoittamalla sitä eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen kautta. Tämä on korvanut vuosien 2004–2006 naapurisuusohjelmat. Näin ollen monet viralliset ohjelma-asiakirjat ja myös työasiakirjat käännetään venäjäksi. Niin ikään internetissä annetaan yhä enemmän tietoa venäjän kielellä, muun muassa ohjelmista ja rahoituksen hakemisesta. Myös tulkkauksen tarve saattaa lisääntyä.

Kääntäjille ja tulkeille tuottaa kuitenkin huomattavia vaikeuksia se, että hankeyhteistyön termistö on epäyhtenäistä ja englannin- ja suomenkielisille termeille on venäjässä usein lukuisia vastinevaihtoehtoja. *Irina Kudasheva* vakuuttui tästä kääntäessään vuosina 2005–2006 Kaakkois-Suomi-Venäjä-naapurisuusohjelmaan liittyviä asiakirjoja englannista ja suomesta venäjään. Niinpä hän ehdotti, että termistö harmonisoidaisiin ja laadittaisiin sanasto EU:n ja Venäjän hankeyhteistyöstä.

Sanasto laadittiin hankkeessa Common Language: EU–Russia Project Terminology Unification and Development of Finnish–Russian Project Cooperation, jota rahoittivat Kaakkois-Suomi-Venäjä-naapurisuusohjelma, Etelä-Suomen lääninhallitus, Lahden kaupungin EU-hankeneuvonta sekä Kouvolan seudun kuntayhtymä. Hankkeen hallinnoinnista on vastannut Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian Kouvolan yksikkö.

Irina Kudasheva ja Igor Kudashev ovat sanastohankkeen terminologit ja sanaston tekijät. Tieteellisenä neuvonantajana ja sanaston venäläisen puolen toimittajana on toiminut Pietarin valtionyliopiston professori *Aleksandr Gerd* ja suomalaisen puolen toimittajana Helsingin yliopiston professori *Inkeri Vehmas-Lehto*. Kieliasiantuntijoiden lisäksi sanaston laatimiseen on osallistunut suomalais-venäläisen hankeyhteistyön asiantuntijoita molemmin puolin rajaa.

EU:n ja Venäjän hankeyhteistyön sanasto on tarkoitettu suomalaisille ja venäläisille kääntäjille ja tulkeille, suomalais-venäläisiä hankkeita toteuttaville ja suunnitteleville organisaatioille sekä hankkeiden rahoituksesta ja valvonnasta vastaaville viranomaisille. Sanasto sisältää noin 1 300 tietuetta, joista noin 500 on viittaus- eli synonyymitietueita. Sanaston lähtökieli on englanti ja vastinekielinä ovat suomi ja venäjä. Jotta sanastoa voisi käyttää myös käännettäessä suomesta englantiin ja ve-

näjään sekä venäjistä englantiin ja suomeen, siihen on liitetty suomi-englanti ja venäjä-englanti-hakemisto.

EU:n ja Venäjän hankeyhteistyön sanasto julkaistaan pian Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian sivuilla. Linkki sanastoon lisätään myös Kaakkois-Suomi-Venäjä ENPI CBS -ohjelman sivuille osoitteessa www.southeastfinrusnpi.fi. Lisäksi rajallinen määrä kappaleita painetaan kirjana.

Hankeyhteistyön ja ohjelma-asiakirjojen erityispiirteitä

Sanastotyön lähtökohdat olivat tässä hankkeessa hieman erilaiset kuin keskivertosanastoprojektissa. Hakuyksiköt on poimittu rajallisesta tekstimäärästä, pääasiassa ohjelma-asiakirjoista. EU:n ja Venäjän hankeyhteistyö kattaa monta aihealuetta, joten ohjelma-asiakirjojen termit ovat peräisin eri aloilta. Ohjelman painopistealueisiin kuuluvat esimerkiksi rajanylityspaikkojen kehittäminen, kestävä kehitys, luonnonsuojelu, tartuntatautien torjunta, naisryhtäjäyden kehittäminen jne. Näin ollen ohjelma-asiakirjoissa esiintyy muun muassa ympäristönsuojeluun liittyviä termejä, esimerkiksi *ympäristökuormitus*, *vaikutukset maa- ja kallioperään*, *liikennepäästöt*. Varsin runsaasti on myös projektinhallintaan, taloushallintoon ja kirjanpitoon liittyviä termejä, kuten *ohjausryhmä*, *edunsaaja*, *väliraportti*, *päiväraha*, *ennakkomaksu* ja *hyväksytty tilintarkastaja*.

Monien termien merkitys on ohjelma-asiakirjoissa hyvin kapea ja riippuvainen tilanneyhteydestä. Esimerkiksi termillä *hakija* tarkoitetaan organisaatiota, joka jättää hankehakemuksen, sillä yksityishenkilö ei naapurisuusohjelmissa voinut toimia hakijana. Termillä *yhteishanke* taas tarkoitetaan sellaisia hankkeita, jotka on suunniteltu yhteistyössä ja joissa toiminta tapahtuu sekä Suomen että Venäjän puolella.

Projektinhallinta on suhteellisen uusi toiminta-alue sekä Suomessa että Venäjällä. Projektinhallintaan liittyvät termit eivät ole vielä täysin vakiintuneet suomen ja venäjän kielellä. Niihin myös vaikuttaa vahvasti amerikkalais-englanti. Ohjelma-asiakirjat on kuitenkin laadittu "EU-englannilla", joka eroaa niin britti- kuin amerikkalais-englannistakin. Lähtötekstien laatu jättää usein toivomisen varaa, vaikka tekstit ovat Euroopan komission hyväksymiä ja niillä on virallinen asema.

Sanaston erityispiirteitä

Aihealueen erityispiirteet sekä sanaston käyttötarkoitus ja kohderyhmät ovat vaikuttaneet sanaston sisältöön ja rakenteeseen, joten se eroaa monissa suhteissa perinteisistä terminologisista sanastoista.

8

Deskriptiivisyys

Koska lähtöteksteillä on virallinen asema eikä sanaston laatijoilla ollut valtuuksia antaa ohjeita termien käytöstä, sanasto ei ole normatiivinen, vaan se antaa vain suosituksia. Sanastoon on valittu termejä, joita todella käytetään ohjelma-asiakirjoissa, ja vastineita, joita käytetään näiden asiakirjojen käännöksissä. Toisaalta sanastoa laadittaessa on kuitenkin noudatettu myös eräitä sellaisia periaatteita, jotka ovat tyypillisiä normatiivisille sanastoille. Esimerkiksi termeistä ja vastinevaihtoehdoista on ensimmäiseksi sijoitettu suosittelava termi. Lisäksi ei-suositeltavat termit on varustettu asiantuntijoiden kommenttien perusteella merkillä ☹, esimerkiksi:

en **payment application**

en **application for payment**

en **payment claim**

en **payment request**

en **request for payment**

fi **maksatushakemus**

fi **maksuhakemus** ☹

fi **maksupyyntö** ☹

fi **määrärahapyyntö** ☹

def. hankkeen päätoteuttajan täyttämä määrämuotoinen hakemus, jolla toteuttaja hakee hallintoviranomaiselta rahoituspäätöksellä myönnettyä rahoitusta hankkeen tosiasialisesti suoritettuihin ja tukielpöisiin kustannuksiin ☹ ≈ ESRS

① Maksatushakemuksesta ja sen liitteistä tulee käydä ilmi, mitä hankkeessa on tapahtunut ja kuinka kustannukset hankkeen toteuttamiseen liittyvät. ☹ EKNO

def. стандартная заявка от главного исполнителя, в которой он в соответствии с решением о предоставлении проекту финансирования запрашивает у органа управления программой финансирование на покрытие действительных допустимых расходов проекта

① В заявке и приложениях к ней должно быть указано, какие проектные мероприятия были проведены и как расходы проекта связаны с его осуществлением.

ru **заявка на перечисление средств**

ru **заявка на предоставление очередной выплаты**

ru **платёжная заявка**

ru **заявка на выплаты** ☹

ru **заявка на перечисление транша** ☹

Vastineen pakollisuus

Asiakirjoista ja muista lähteistä poimitut suomalaiset vastineet ovat melko vakiintuneita, kun taas venäläiset vastineet ovat suurimmaksi osaksi keinotekoisia, sillä Venäjällä kansainvälinen hankeyhteistyö on verrattain uutta. Päinvastoin kuin normatiivisissa sanakirjoissa, joissa puuttuvan vastineen paikka jätetään joskus tyhjäksi, on sanastossamme kaikille englanninkielisille hakuyksiköille annettu vastine molemmilla vastinekielillä. Kääntäjille tarkoitettussa sanastossa eivät tyhjät vastinepaikat tule kysymykseen, sillä kääntäjä ei voi jättää tekstiin aukkoja. Jos vastinetta ei ole löytynyt kirjallisuudesta, sen on laatinut asiantuntija tai terminologi yhteistyössä asiantuntijan kanssa. Vastaavuuden osoittaisuus on osoitettu merkillä ≈ ja käsite-erot esitetty selitteessä.

Määritelmät ja selitteet

Koska sanasto sisältää termejä usealta aihealueelta, jotka eivät muodosta yhtenäistä käsitejärjestelmää, määritelmällä on varustettu vain ne termit, jotka ovat EU-ohjelmien yhteydessä käytettyinä saaneet uuden merkityksen tai vivahteen tai jotka voivat tuottaa sanaston käyttäjille vaikeuksia. EU:n hankeyhteistyö on suhteellisen uutta, eikä tältä alalta ole kirjallisuutta, joten suurin osa sanaston määritelmistä on luotu sanastohankkeessamme. Määritelmiä ovat laatineet sekä hankkeen asiantuntijat että sanaston tekijät ja toimittajat yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa.

Selitteissä on annettu lisätietoja käsitteistä ja termien käytöstä:

en **EU external funding**

en **external funding I**

fi **EU:n ulkoinen rahoitus**

def. EU:n muille maille kuin jäsenmailleen antama rahoitus ☹

① Naapuruusohjelmissa EU:n ulkoisella rahoituksella tarkoitettiin hankkeiden Tacis-rahoitusta. ☹

def. финансирование ЕС, предоставляемое странам, не являющимся членами ЕС

① В контексте программ соседства под внешним финансированием ЕС понималось проектное финансирование Тасис.

ru **внешнее финансирование ЕС**

Kirjoittajista:

FM Irina Kudasheva ja FT Igor Kudashev ovat toimineet Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian Kouvolan yksikössä tutkijoina ja terminologeina. Igor Kudashev väitteli viime lokakuussa kääntäjille tarkoitettujen erikoiskielen sanakirjojen suunnittelusta (ks. Terminfo 4/2007).

en **national public financing**
en **national public funding**
en **national public financial contribution**
fi **kansallinen julkinen rahoitus**
def. ohjelmaan osallistuvien valtioiden, kuntien ja muiden julkishallinnon organisaatioiden myöntämä rahoitus ^ℓ

① Termi national public financing ja sen synonyymit soveltuvat käytettäväksi sekä silloin, kun rahoittajana on vain yhden maan hallitus, että silloin, kun rahoitukseen osallistuu useamman maan hallitus tai useamman kuin yhden maan valtiollinen organisaatio. ^ℓ

① Termejä national public financing ja national public co-financing käytetään usein synonyymeina. ^ℓ

def. средства, выделяемые государством, муниципальными образованиями и другими общественными организациями

① Термин national public financing и его синонимы действительны как в случае, когда в выделении финансирования участвует только одно правительство, муниципальное образование или общественная организация, так и в случае, когда в выделении финансирования участвуют более чем одно правительство, муниципальное образование или общественная организация.

① Термины national public financing и national public co-financing часто употребляются как синонимы.

ru **национальное общественное финансирование**
ru **государственное общественное финансирование** ☺
ru **национальное государственное финансирование** ☺

Koska sanastomme kohderyhmä koostuu lähinnä suomalaisista ja venäläisistä käyttäjistä, määritelmät ja selitteet on annettu suomen ja venäjän kielellä eikä lähökielellä. Monet määritelmistä ja selitteistä ovat peräisin kirjallisista lähteistä, toiset taas ovat suomalaisten asiantuntijoiden laatimia ja sitten venäjännettyjä. Osa määritelmistä on alun perin laadittu venäjäksi ja sitten suomennettu.

Käyttöesimerkit

EU-ohjelmissa hakemukset, raportit yms. asiakirjat laaditaan englannin kielellä. Helpottaaksemme suomalais-

ten ja venäläisten hakijoiden ja hallinto henkilöstön työtä olemme lisänneet sanastoon tyyppisiä esimerkkejä termien käytöstä. Ne on merkitty vinoneliöllä (◇) ja käännetty suomeksi ja venäjäksi:

en **tender competition**
en **call for tenders**
en **call for bids**
fi **tarjouskilpailu**
def. menettely, jossa pyydetään tarjouksia usealta tuotteen tai palvelun toimittajalta ^ℓ ≈ CD-PS

def. процедура, в ходе которой поставщики товаров или услуг просят представить тендерные заявки

ru **тендер**
ru **конкурс предложений**
ru **конкурсный отбор** ☺

◇ to conduct a tender competition – järjestää tarjouskilpailu (kilpailuttaa) – *проводить тендер*; to win a tender competition – voittaa tarjouskilpailu – *выигрывать тендер*; public procurements should be put out to tender – julkiset hankinnat on kilpailutettava – *на публичные закупки должны проводиться тендеры*

9

Tietoja termien kollokoinnista ja käytöstä voi saada myös projektissa laaditusta kolmikielisestä käänno- muistista, johon on tallennettu ohjelma-asiakirjat englannin kielellä sekä niiden "mallikäännökset" suomen ja venäjän kielelle.

Lopuksi

EU:n ja Venäjän hankeyhteistyön sanaston laadinta oli mielestämme mielenkiintoisempi ja luovempi prosessi kuin perinteisen terminologisen sanaston laatiminen, koska tällaisella uudella alalla terminologit eivät pelkästään poimi termejä teksteistä vaan vastineiden puuttuessa joutuvat myös itse luomaan termejä. Tällöin terminologilla on kuitenkin myös tavallista suurempi vastuu.

EU:n ja Venäjän hankeyhteistyön sanasto pähkinänkuoressa:

- lähtökieli on englanti ja vastinekielinä suomi ja venäjä
- noin 1300 termiä käyttösuosituksineen
- määritelmiä ja selityksiä ongelmallisista termeistä
- hakemistot suomi-englanti ja venäjä-englanti
- laadittu yhteistyössä suomalaisten ja venäläisten hankeyhteistyön ja EU:n tukiohjelmien asiantuntijoiden kanssa
- tarkoitettu kääntäjille, tulkeille, hankkeita hallinnoiville, toteuttaville ja valvoville henkilöille ja hankkeiden rahoittajille
- maksutta käytettävänä internetissä

Cost-benefit analysis of terminology work

Hanne Erdman Thomsen

10

During the years many arguments for doing terminology work and running a Terminology Management System (TMS) have been presented, such as:

- information about concepts, terms and their equivalents is readily accessible
- it makes a subject field accessible and understandable
- terminology can be reused from one project to another,
- consistency of the terminology in different texts is secured
- knowledge is maintained in the organisation when there are personnel changes

Serious terminology work requires resources, but it is not always easy to have the resources allocated if language is not obvious distinctive competence, i.e. a strategic element to be incorporated into products so as to increase the penetration into the desired markets. For those working with any aspect of communication it is clear that terminology work is useful and necessary – in this relation both quality and price would form clear distinctive competence. However, the management in private and public organisations more often than not requires concrete figures and numbers to document the arguments before allocating resources.

Cost-benefit analysis supports the arguments through a comparison between benefits and costs of a given new initiative or activity. The DANTERMcentre Contract involved the DANTERMcentre, three Danish research institutions and six companies in various projects concerning language technology and terminology. No cost-benefit analyses were carried out, but the need for developing methods was pointed out in the final report.

The present article is a first attempt at developing such a method. Cost and benefit factors that can be evaluated in numbers are identified and described, and it is shown how the final result can be calculated.

The contents were first presented at Nordterm 2007 in Bergen, and will appear in Danish in the proceedings of that event.

Costs

Initial investment

The basic resources necessary for the establishment of a term base and systematic terminology work are tools,

trained employees and time for terminology work.

The tool is a TMS, and the costs depend on the solution chosen. Some organisations have a policy on developing most programs in-house, others choose to have external developers, and some may buy an off-the-shelf solution. The preferred solution will not be discussed further. In a cost-benefit analysis, however, it is also important to include the time and resources for in-house development and implementation.

Trained employees are employees who can manage and carry out practical terminology work and operate the TMS. Both course fees and time spent by employees should be included in a cost-benefit analysis.

Time is a considerable factor in the establishment of a TMS. We have already mentioned the time necessary for the establishment of the system and training of employees, but a general project overhead must not be forgotten: project management, comparison of systems and project planning. And of course time for terminology work has to be included as well since the TMS needs to have content and a certain volume in order to create value. In some cases data already exists, but has to be converted; in other cases terminology development starts with an empty TMS.

There are no standards for estimating costs of terminology work. *Olli Nykänen* has made a comparison of the costs of various projects involving the Finnish Terminology Centre TSK, and concludes that the organisation of the project plays an important role. In projects with a high involvement of subject experts there is a tendency to spend more time (up to 9,5 hours per concept), while projects where terminologists work more independently spend less time (around 4,7 hours per concept). These figures are compatible with information from *Seija Suonuuti* at Nokia who estimated the time for elaborating a concept entry at 1 to 6 hours.

Costs of operation

The running costs fall in the same three categories as the initial investments: tools, training and terminology work.

The TMS must be maintained, backups have to be made and some support for users is necessary. Furthermore there are costs for updates.

The level of training of the employees has to be maintained (or even improved): New employees need basic training, others need supplementary courses.

Terminology work continues after the establishment. The existing terminology has to be revised, and the collection needs to be expanded to cover new subject fields. It is not likely that all necessary subject fields are cov-

ered from the beginning, and the company develops new products or services which have to be covered.

Benefits

The economic benefits resulting from terminology work depend on the kind of tasks that the terminology collection is intended to support. Generally, one will have to consider at what points in the processes of the organisation language plays a role, and then determine whether terminology can be of any value and to what extent. Once these terminological value points have been identified, each one is analyzed in order to determine whether costs can be reduced with the access of relevant persons to the terminology collection. It is especially important to identify where language and terminology may be considered a competitive advantage or where errors may create a negative and thus damaging image.

Consistency and coordination of terminology

The European project MULTIDOC found that between 30% and 70% of all errors in technical documentation were terminology errors. Furthermore, the project found that the costs of correcting errors are higher if they are corrected late in a documentation process. Corrections in the translation phase cost 10 times more than corrections done in the authoring phase, and terminology coordination done when designing the documentation further reduces the costs. This illustrates that it is important to carry out terminology work before misunderstandings arise.

We often argue that a terminology collection may help secure terminological consistency both within and between documents, or between the different "parts" of a product, e.g. screen text and printed manuals. Consistency may also be secured in texts about products developed in different departments or in different versions. Consistent terminology is a factor in several of the following sections.

Translation

When translating between languages, a good term collection helps to ensure high quality and saves time. To calculate the economic benefit, some typical translation tasks can be analyzed by measuring the time spent to find equivalents for unknown terms (which would have been included in a term base, had it existed). If it is not possible to analyze concrete examples, an estimate of the time spent per term can be calculated.

In one case, it has been calculated that the costs of an outsourced translation may be as much as 50%

About the writer:

Hanne Erdman Thomsen is an associate professor at the Department of International Language Studies and Knowledge Technology at Copenhagen Business School, where she teaches terminology theory, methods and practice at all levels. In the International Standardization Organization, ISO, she is responsible for the development of standards concerning principles and methods of terminology (704) and the vocabulary of terminology (1087-1).

higher when the terminology of the source document is inconsistent.

Customer service

Customer service and hotlines that receive customer queries are good places to look for the benefits of terminology work. Many queries can be avoided if customers can find information on their own. Inconsistent terminology will often result in repeated phone calls, and even if each one can be dealt with in 5 minutes, a lot of time can be saved considering that just 12 queries take 1 hour.

Internal communication

It is not unusual to find a lot of miscommunication caused by lack of concept clarification in the internal communication of an organisation. Much time in meetings is spent discussing the meaning of various terms. The benefits of a TMS can be estimated by measuring the amount of time spent on concept clarification in a typical project. Another approach is to simply make an estimate like the one done by a public Swedish organisation which estimated that every employee spends 10 hours a year on this kind of discussions.

Also possible financial consequences of misunderstandings actually encountered in the organisation as well as examples of unmet customer expectations can be estimated.

Comparison of costs and benefits

In order to make the comparison between costs and benefits, the time has to be converted to money. However, if some aspects cannot be quantified, it is important to describe them clearly in order to be able to take them into consideration in the political process. The practice of the organisation when making project budgets has to be followed, i.e. are project budgets calculated with a standard price per hour, or are they calculated with the actual salary of the employees involved; and does one calculate an overhead or not.

Now the net saving per month can be calculated by subtracting operation costs from benefits.

Next the depreciation of the establishment costs can be considered by calculating the time needed to recover the initial investments:

12

$$\frac{\text{initial investment}}{\text{net savings per month}} = \text{number of months}$$

In some organisations a standard period of depreciation is used, for instance three years. In that case the calculation is different:

$$\frac{\text{initial investment}}{\text{number of months}} - \text{net savings per month} = \text{profit per month}$$

Concluding remarks

We have illustrated the volume of terminology work and the necessity of a TMS by looking at the legislative requirements in the EEC and Denmark.

We have then shown some factors to take into account as costs and benefits of terminology work in order to facilitate the allocation of resources to this type of work within organisations.

Literature

- Grinsted, Annelise (1991). LSP communication and the role of terminology in a large international company. *Terminology Science and Research*. Vol. 2, 1. Wien, p. 22-43.
- Kjeldgaard, Lisbeth (2004). *Anvendelsen af sprogteknologi er god økonomi*. DANTERMbrugergruppens nyhedsbrev. 2/2004. Retrieved at <http://www.dantermbrugergruppen.dk/> 18.9.2007, p. 13-16.
- Madsen, Bodil Nistrup & Gert Engel (2001). *Erfaringer og resultater. Viden om viden. Del 1 – Udvikling*. København: DANTERMcentret, p. 149-160.
- Nykänen, Olli (1993). Cost Analysis of Terminology Projects. *Nordterm-nytt*. 93:1. Nordterm, p. 1-4.
- Thomsen, Hanne E. (2007). *Cost/benefit-analyse af terminologi-arbejde*. Paper presented at Nordterm conference 2007, Bergen, June 2007
- Schütz, Jörg (1998). MULTIDOC – Controlling Language in multi-lingual Documentation. Translation technology: integration in the workflow environment. 1998 EAMT Workshop. Geneva: WHO, p. 55-64.

Lyhenteiden selityksistä tietotekniikan sanakirjaksi

Hannu Jaakohuhta

Tietotekniikalle ja muille nopeasti kehittyville aloille on tyypillistä, että termit, termien merkitykset ja niiden määrä muuttuvat ajan myötä varsin nopeasti. Kuitenkin myös käytöstä poistunutta termistöä tarvitaan erityisesti tietotekniikka-alan tutkimus- ja termityössä sekä lain tulkintaan liittyvissä kysymyksissä. Tässä pyrin kuvaamaan termityön kehitystä yhden tietotekniikka-alan sanaston kautta.

Kaikki alkoi lyhenteistä

Vuonna 1988 aloin kerätä järjestelmällisesti tietotekniikan lyhenteitä, mikä oli varsin mielenkiintoista ja myös tietoliikennejärjestelmien pääsuunnittelijan työni kannalta hyödyllistä. Tietotekniikan lyhenteistä ei vielä tuolloin juuri ollut kansainvälistä saatikka suomalaista kirjallisuutta.

Kerättyäni lyhenteitä parin vuoden ajan niistä oli kertynyt varsin laaja alan lyhenteiden pöytälaatikkokoelma. Useat alan kollegat ja ystävät alkoivat painostaa, että lyhennettkoelma pitäisi saada julkaistuksi. En nähnyt sitä heti kovinkaan houkuttelevana ajatuksena, kunnes eräs arvostamani ystävä otti asian jonkin ajan kuluttua uudelleen esille.

Lähettelin kokeeksi käsikirjoituksia useammalle kustantajalle. Silloin Tietotekniikan liiton omistama Suomen Atk-kustannus kiinnostui asiasta. Ennen sanakirjan julkaisua tein vielä tarkentavaa lisätyötä, ja vihdoin vuonna 1990 kirja julkaistiin nimellä *Tietotekniikan lyhennesanakirja*. Vuoden kuluttua siitä otettiin vielä uusittu painos.

Lyhennesanakirjasta sanakirjaksi

Mielenkiintoni sanastotyötä kohtaan kasvoi jatkuvasti, vaikka en koulutukseltani enkä ammatiltani ole terminologi tai kielitieteilijä. Kustantajan ehdotuksesta aloin työstää ensimmäistä varsinaista sanakirjaa vuonna 1991. Se julkaistiin vuonna 1993 nimellä *PC – Tietotekniikan käsitteet ja sanasto*. Kirjan kantavana ideana oli olla suomi-englanti-suomi-sanakirja, jossa kullekin termille pyrittiin kirjoittamaan lyhyt kuvaus termin käyttökohdeista ja asiayhteydestä. Joukossa oli myös muutamia ruotsin-, saksan- ja ranskankielisiä termejä, jotka otettiin

mukaan lähinnä palvelemaan kirjan käyttäjää. Esimerkki saksankielisestä termistä *DARA*:

DARA → **D**eutsche **A**rbeits**G**emeinschaft für **R**echen**A**nlagen sa (jt). Tietotekniikka-alan käyttäjäjärjestö Saksassa.

Tuohon mennessä Suomessa oli julkaistu jo monien muiden kustantajien toimesta useita muitakin sanakirjoja. Teokseni oli vain pieni lisä alan sanakirjamarkkinoille. Kirjan vahvuus oli nimenomaan termien selityksissä. Myöhemmin vuonna 1994 ja 1995 julkaistiin peruskulluttajille tarkoitettu *PC-käyttäjän sanasto*, joka sisälsi ainoastaan suppean perustermistön.

Sanakirjasta suuremmaksi sanakirjaksi

Jo vuonna 1993 mielessäni kajasti haave tehdä tietotekniikan termistöstä myös huomattavasti laajempi kirja, josta tulisi kattavampi kuin mikään muu vastaava kirja Suomessa. Ryhdyin tekemään määrätietoisesti työtä siihen suuntaan. Työ tuntui loputtomalta, ja uutta termistöä syntyi enemmän, kuin sitä ehti käsitellä. Tiedon saanti esimerkiksi termien täsmällisestä merkityksestä oli usein varsin hankalaa, samaa termiä kun saatettiin käyttää useassa eri aiheyhteydessä, kuten nykyäänkin. Arvostukseni termi- ja sanakirjatyötä kohtaan kasvoivat entisestään työn edetessä.

Suomenkielisten vastineiden etsiminen englanninkielisille termeille oli aivan oma ongelmansa, koska usein kävi niin, ettei käsitteelle vielä ollut mitään suomenkielistä vastinetta. Tällöin suomenkielinen termi oli keksittävä. Periaatteena vastineiden etsimisessä minulla oli pääsääntöisesti se, että jos termille oli vakiintunut arkikieleen jokin vastine, joka hyvin kuvasi termin alkuperäistä merkitystä ja tuntui muuten kielenkäyttöön luontevalta, otin sen käyttöön. Samalla otin kirjaan mukaan myös alan slangisanat.

Päätin lisäksi luokitella kaikki termit aihepiirikoodilla, jotka auttaisivat kirjan käyttäjää löytämään alueen, jota termi koskee. Aihepiirikoodi on aina alussa termin yhteydessä sululla merkittynä: esimerkiksi (tl,ot) tarkoittaa tietoliikennettä ja ohjelmointitekniikkaa. Jo

aiemmissa sanakirjoissa käytettiin viittauksia muihin termeihin, mutta tähän kirjaan viittauksia tuli huomattavasti enemmän. Kursivoiteja selitystekstien sisällä käytettiin kuvaamaan viittausta niin, että viittauksia niiltä osin ei tarvinnut termin lopussa luetella uudelleen. Ohessa esimerkki *agent/agentti*-termistä.

agent agentti (tl,ot). ❶ Agentti on itsenäinen ohjelma, eli se pystyy toimimaan ilman suoraa ohjausta, ja kykenee valvomaan toimintojaan ja tilaansa. Agentti kykenee vuorovaikutukseen toisten agenttien kanssa. Se havainnoi ympäristönsä ja reagoi siihen tarvittaessa, mutta ei toimi vain reagoidessaan ympäristön ärsykkeisiin, vaan osaa toimia myös oma-aloitteisesti. ❷ Ohjelma, joka suorittaa isäntäohjelmalleen palveluja jossain verkon tietokoneessa (näyttöjen välitys etäkäyttäjälle) tai verkon laitteessa (*RMON*). ❸ *SNMP*-protokollassa agentti sisältää tietoja käyttäjästä, tietokoneen fyysisestä sijainnista ja niiden palvelujen tyypeistä, joista raportoidaan tietokoneen määritysten perusteella. ❹ Tekoälytutkimuksessa agentilla tarkoitetaan yleensä joko fyysisiä agenteja eli robotteja tai ohjelmistoja. ❺ Yleinen määritelmä agentiksi: agentti on älykäs kokonaisuus, joka toimii rationaalisesti ja tarkoituksellisesti ottaen huomioon tavoitteensa ja sen hetkisen tietämyksen tilansa. Katso myös *bot* ja *software agent*.

Lyhenteet ovat säilyttäneet sanakirjoissa paikkansa, ja niiden määrä on kasvanut jatkuvasti. Yksi tietotekniikan alan lyhenteiden ongelmista on se, että samalla lyhenteellä voi olla lukuisia merkityksiä, ja tämä koskee uskoakseni muiden tekniikan aloja. Seuraavalla sivulla on esimerkki *DAS*-lyhenteestä. Lyhenteen perässä on hakasuluissa numero, jolla erotetaan samanlaiset lyhenteet toisistaan. Sitä tarvitaan erityisesti viittauksia tehtäessä, sillä viittaus ilman numerotäsmennystä voi johdattaa väärään termin tulkintaan. Lyhenteet on pyritty kirjoittamaan auki siinä muodossa, kuin ne ovat alkuperäisessä yhteydessä ja merkityksessä, mikäli sellainen tieto on ollut saatavilla. Alleviivaukset kertovat lyhenteessä käytetyistä kirjaimista tai kirjainten tulkinnasta.

DAS [1] → **direct attached storage** (tl). Vuosina 2001–2002 käyttöön otettu nimitys verkkotekniikalle, jossa massamuisti (yleensä kiintolevy) on liitetty (SCSI) suoraan sovelluspalvelimeen. Nimitystä käytetään myös menettelystä, jossa levy liitetään suoraan Ethernet-verkkoon. Vertaa *iSCSI*, *NAS* [3] ja *SAN*.

DAS [2] → **Directory Assistance System** (pt). Teleoperaattoreiden numeropalveluissaan käyttämä järjestelmä. Asiakkaan kysyessä (numerosta 118) puhelinnumeroa tai nimeä näppäilee operaattorikyselyn tietokoneen päätteelle ja erilaisten hakuavainten (nimi, osoite, verkkoryhmä yms.) avulla asiakas saa nopeasti haluamansa numeron.

Vihdoin loppuvuodesta 1994 ilmestyi *Suuri tietotekniikan käsitteistö ja sanasto*. Suuri se olikin – 1024 sivua ja lähes 10 000 termiä. Kirjasta ilmestyi myöhemmin vielä kaksi uusittua painosta. Siitä oli myös sähköinen versio, mutta sen tuottaminen lopetettiin, koska sitä kopioitiin luvattomasti ja kirjan painetun version menekki pysähtyi. Kirjan nimeä muutettiin myöhemmin kustantajan toimesta vielä kerran ja nimeksi tuli *Suuri tietotekniikan tietosanakirja*.

Kirjan vaihtaessa kustantajaa 1990-luvun lopulla oli kirjalle keksittävä uusi nimi, ja kustantaja nimesi uuden kirjan, mielestäni hieman suurellisesti, *IT-Ensyklopediaksi*. Samassa yhteydessä kirjaan tulivat ensimmäiset kuvat ja taittoa tiivistettiin huomattavasti. Sanakirjoissa on harvemmin hakemistoa, mutta tähän sanakirjaan halusin henkilöhakemiston. Ilman hakemistoa jonkin henkilön nimen löytäminen termien seasta olisi miltei mahdotonta. Termien määrän kasvaessa myös termiaineiston hallinta on tullut yhä vaikeammaksi ja tarkoitus onkin josain vaiheessa siirtyä tietokantapohjaiseen ratkaisuun. Liitteiden merkitys kirjassa on lähinnä täydentävä ja aiheet, joita mukaan on otettu, perustuvat saamiini käyttäjäpalautteisiin.

Kirjoittajasta:

Hannu Jaakohuhta toimii yrittäjänä tietoliikenne- ja tietoturvallisuusallalla. Hänen asiakkaitaan ovat Suomessa toimivat tietoliikennealan yritykset, oppilaitokset ja palveluntarjoajat.

Hannu Jaakohuhtaan laatimaa Tietotekniikan sanakirjaa myydään kirjakaupoissa noin 70 euron hintaan.

Kirjoihin tuli painosten uusiutuessa varsin suuria muutoksia, jotka eivät nopeassa silmäilyssä näy. Editoin palvelimella ylläpidettiin ajantasaista sanastoa, johon kirjan hankkineilla oli verkon kautta vuoden käyttöoikeus. Erityisesti kääntäjät, opettajat, kouluttajat ja toimittajat ovat pitäneet kirjasta.

Tietotekniikan sanakirja syntyy

Kun edellisen sanakirjan syntymisestä oli kulunut jo lähes viisi vuotta, otin uuden kustantajani kanssa esille ajatuksen sanakirjan ajantasaistamisesta sekä julkaisemisesta. Tänä väliaikana olemassa olevaa aineistoa hyödyntäen julkaistiin muutamia pieniä käsisanastoja. Olin tuon viiden vuoden aikana tehnyt kirjaan valtavan joukon muutoksia, lisäyksiä ja tarkennuksia.

Koko kirjan historian ajan on keskeisenä tavoitteena ollut ajatella loppukäyttäjää kirjan käyttötilanteissa. Kompromisseiltakaan ei ole aina välttytty. Kirjan kuvitusta, tekstisisältöjä ja taittoa muutettiin sekä korjailtiin. Tarkistusluku oli sekin varsin työläs ja pitkä prosessi ja sitä teki useampi henkilö. Tämä vain vahvisti käsitystäni siitä, että jokainen sanakirja on aikansa tuote ja milloinkaan se ei ole täysin valmis. Termien merkityksien muuttuminen, ympäristön muuttuminen (yritysten ja organisaatioiden nimet) ja tekniikan muutokset aiheuttavat termikannalle jatkuvan ylläpitotarpeen. Toisaalta vanhoja termejä täytyy myös säilyttää, koska vanhojen aineistojen ymmärtäminen voi olla hankalaa, ellei termille löydy selkeää merkitystä ja taustoja. Erityisesti tämä koskee termitietoa, joka on syntynyt ennen vuotta 1991, jolloin internetiin ei vielä ollut tämänkaltaista tietoa merkittävästi kumuloitunut.

Uusi sanakirja valmistui kesällä 2007 ja julkaistiin syksyllä nimellä *Tietotekniikan sanakirja*. Kirjassa on nykyisin noin 16 500 termiä ja lähes kaikissa on termivastineen lisäksi jokin tarkempi selitys. Kirja kattaa tässä muodossa laajasti koko tietotekniikan alueen.

Kelan päätökset tekijän ja lukijan näkökulmasta

Pari päivää sitten sain asiakaspalautteen, jonka tekstinä oli "Kaikki päätökset pitäisi saada yksinkertaiselle selkokielelle. Päätökset ovat [!] sanottu niin monimutkaisesti, että sitä [!] ei ymmärrä edes hallinnon ammatilainen." Kelaan soittavista asiakkaista 20 % kysyy selvennystä samaansa etuuspäätökseen tai muuhun asiakaskirjeeseen. Useimmiten selvennystä halutaan päätöksen Perustelut-kohdan tekstiin.

Hallintolaki velvoittaa Kelaä niin kuin muitakin viranomaisia käyttämään selkeää kieltä. Ehkä asiakaspalautteen lähettäjäkin tarkoitti pikemmin selkeää kieltä kuin selkokieltä.

Vuonna 2006 Kela lähetti asiakkailleen noin 15 miljoonaa etuuspäätöstä. Sekä asiakkaan että Kelan kannalta on tärkeää, että päätökset ovat sisällöltään oikeita. Toiseksi päätökset on saatava tehdyksi kohtuullisessa ajassa. Jo näiden vaatimusten vuoksi päätöstekstien teko on Kelassa automatisoitu niin, että etuuspäätöksen tekijä koostaa tekstin valmiista tekstikatkelmista (fraaseista). Perustelut-kohtaan hän usein itse kirjoittaa jonkin verran tekstiä, vaikka valmiita tekstiehdotelmia on myös perustelujen esittämiseen.

Valmiista tekstikatkelmista ei synny helposti loogisesti etenevää, yhtenäistä tekstiä. Työvälineet eivät sitä paitsi mahdollista valmiiden katkelmien joustavaa muokkaamista, ts. niissä ei ole käytössä läheskään kaikkia tekstinkäsittelyominaisuuksia. Niinpä päätös voi koostua yhden virkkeen kappaleista, vaikka jo looginen kappalejako voisi helpottaa tekstin lukemista.

Asiakas olettaa löytävänsä päätöstekstistä niitä yksilöllisiä tietoja, joita hän on esittänyt hakemuksessaan. Näin hän voi vakuuttua siitä, että asia on tutkittu perin pohjin ratkaisua tehtäessä. Kelan kannalta päätöksessä taas täytyy esittää myös yleiset lakiperusteet, joiden mukaan asia on ratkaistu. Työvälineiden kankeus ja toisaalta ainainen kiire vaikuttavat siihen, ettei yksilöllisiä perusteluja ja lakiperusteita läheskään aina saada esitettyä luontevimmalla tavalla. Pahimmillaan asiakas voi tulkita saamansa päätöstekstin "standarditekstiksi", josta hän ei tunnista omaa tilannettaan muuten kuin että yläreunassa ovat hänen henkilötietonsa.

Asiakkaiden toiveena on, että päätöksessä olisi tekstiä enintään sivun verran. Kelan velvollisuus on kui-

Kaino Laaksonen

Kaino Laaksonen työskentelee Kelassa vastaavana kielenhuoltajana.

tenkin selvittää päätöksessä muun muassa laskelmat etuuden määrästä sekä asiakkaan ilmoitusvelvollisuutta koskevat seikat, joten kolmen tai neljän sivun mittainen teksti on tavallinen.

Päätöksissä käytettävät tekstikatkelmat tarkistetaan kielenhuollon näkökulmasta, niin että ne olisivat mahdollisimman selkeitä ja kieliasultaan moitteettomia. Huomiota kiinnitetään sekä virkerakenteen että sanaston muokkaamiseen yleiskielelle. Täsmällisyysystistä tekstikatkelmissa on hyväksyttävä jonkin verran erikoissanastoa (esim. *syytinki*, *MYEL-työtulo*) tai luetteloiden aiheuttamaa pitkävirkkeisyyttä. Erikoissanaston avaamiseksi tämän vuoden etuusesitteisiin on otettu mukaan kuhunkin etuuteen liittyvien termien selityksiä. Haasteena on saada asiakkaat tutustumaan etuusesitteisiin esimerkiksi hakemuslomaketta täyttäessään.

Meneillään oleva hanke, jossa luodaan Kelan hoitaman sosiaaliturvan termistö, on vastedes suureksi hyödyksi myös päätöstekstien kieliasun muokkauksessa. Hanke toteutetaan yhteistyössä Kelan asiantuntijoiden ja Sanastokeskuksen kanssa. Sysäyksen Kelan hoitaman sosiaaliturvan termistön laadinnalle antoi parhaillaan rakennettava Terveystietokanta kansallinen arkistopalvelu KanTa siihen liittyvine palveluineen (valtakunnallinen reseptitietokanta, sähköisten potilaskertomusten arkistointi- ja jakelupalvelu sekä kansalaisten omien tietojen katselumahdollisuus). Tavoitteena on termistö, joka tukee sekä asiantuntijoiden välistä että tietojärjestelmien kautta kulkevaa viestintää.

*Termiharava-palstalla
käsitellään ajankohtaisia
tai ongelmallisiksi
osoittautuneita termejä.
Lukijat voivat lähettää
lehden toimitukselle
ehdotuksia sopivista
aiheista.*

Tämänkertaiseen Termiharavaan on kerätty ajankohtaisia lääkemääräyksiin liittyviä termejä.

Laki sähköisestä lääkemääräyksestä (61/2007) tuli voimaan 1.4.2007. Lain tarkoituksena on parantaa potilas- ja lääketurvallisuutta sekä helpottaa ja tehostaa lääkkeen määräämistä ja toimittamista. Sähköisen lääkemääräyksen käyttöönotto aloitetaan syksyllä 2008 Kotkassa ja Turussa, minkä jälkeen käyttöä laajennetaan alueittain koko maahan.

Tällä hetkellä lääkemääräyksen voi toimittaa apteekkiin joko kirjallisesti (paperilla tai faksilla) tai puhelimitse. Sähköisten lääkemääräysten säilyttämistä varten perustetaan valtakunnallinen reseptikeskus. Täysi-ikäinen asiakas voi katsoa reseptikeskuksessa olevia lääkemääräystietojaan internetin välityksellä tai pyytää apteekilta tai lääkäriltä yhteenvedon sähköisistä lääkemääräyksistään. Asiakkaalla on myös oikeus saada tieto siitä, ketkä ovat käsitelleet hänen reseptikeskuksessa olevia tietojaan.

Jos asiakkaan kaikki lääkemääräykset on tallennettu reseptikeskukseen, lääkäri voi asiakkaan suostumuksella tarkistaa hänen kokonaislääkityksensä ja ehkäistä siten lääkkeiden haitallisia yhteisvaikutuksia ja päällekkäisyyksiä. Asiakkaan pyynnöstä myös farmaseutti tai proviisori voi tarkistaa asiakkaan kokonaislääkityksen. Sähköisen lääkemääräyksen myötä myös reseptiepäselvyyksien odotetaan vähenevän. Sähköistä lääkemääräystä ei myöskään voi väärentää.

– *lääkkeen määrääjä*

Lääkkeen määrääjä (ruots. *läkemedelsförskrivare*) voi olla lääkäri tai lääkkeen määräämiseen oikeutettu lääketieteen opiskelija. Kaikki lääkärit eivät kuitenkaan saa

määrätä mitä tahansa lääkkeitä. Hammaslääkärillä ja lääkkeen määräämiseen oikeutetulla hammaslääketieteen opiskelijalla on oikeus määrätä lääkkeitä vain suun terveydenhuollon sairauksiin. Eläinlääkärillä ja lääkkeen määräämiseen oikeutetulla eläinlääketieteen opiskelijalla on oikeus määrätä lääkkeitä vain eläinlääkinnällistä tai eläinlääketieteellistä tarkoitusta varten eikä heidän määräämistään lääkkeitä suoriteta lääkekorvausta.

– *lääkemääräys*

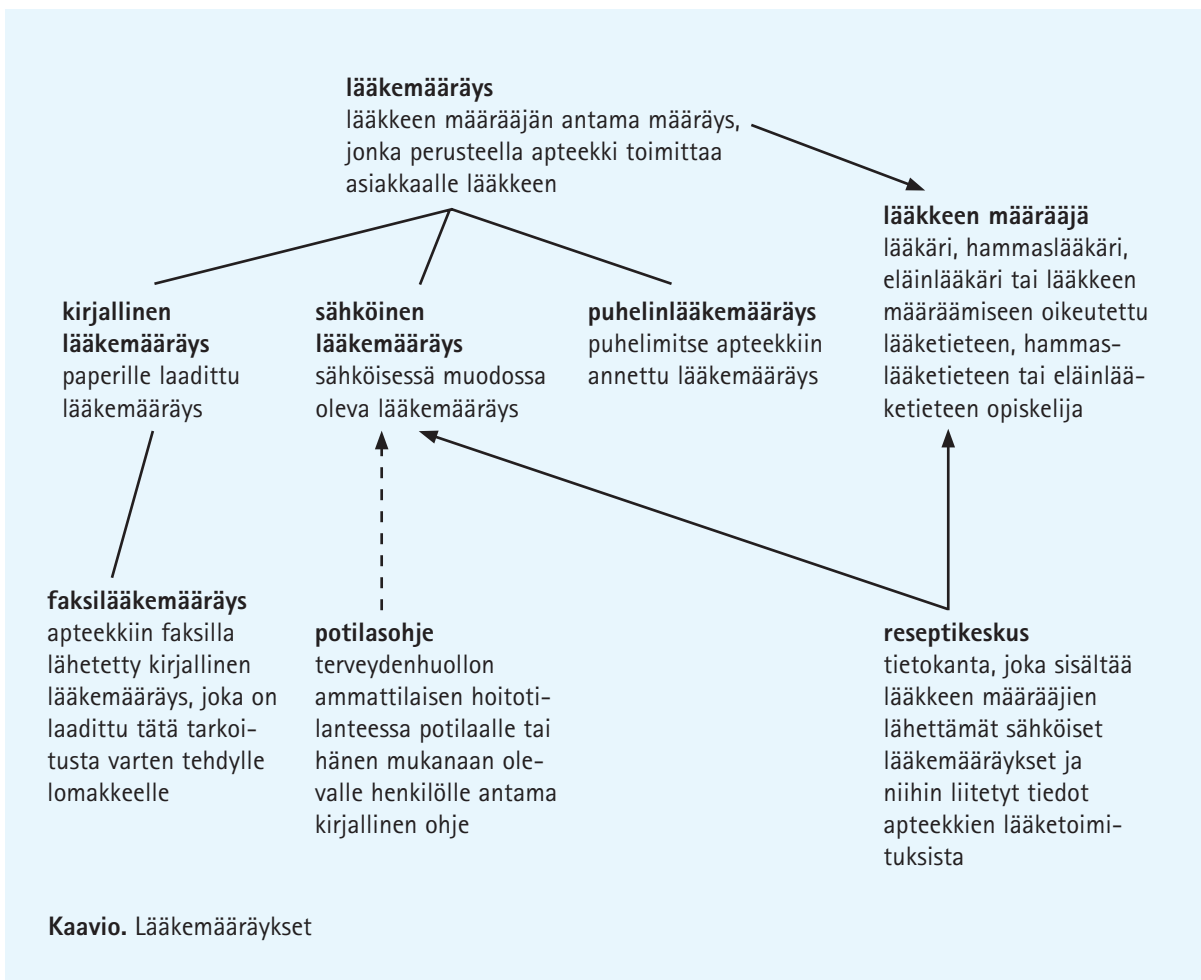
Lääkemääräys eli *resepti* (ruots. *recept*) on lääkkeen määrääjän antama määräys, jonka perusteella apteekki toimittaa asiakkaalle lääkkeen.

– *kirjallinen lääkemääräys*

Kirjallinen lääkemääräys eli *kirjallinen resepti* (ruots. *skriftligt recept*) on paperille laadittu lääkemääräys. Se tulee laatia ensisijaisesti siihen tarkoitukseen painetulle lomakkeelle tai tietojärjestelmästä tulostetulle lomakkeelle, mutta poikkeustapauksissa se voidaan laatia muullekin paperille. *Faksilääkemääräys* eli *faksiresepti* (ruots. *telefaxrecept, faxrecept*) taas on apteekkiin faksilla lähetetty kirjallinen lääkemääräys, joka on laadittu tätä tarkoitusta varten tehdylle lomakkeelle. Faksilääkemääräyksellä ei voi määrätä kaikkia lääkkeitä, esimerkiksi huumausaineiksi luokiteltuja lääkkeitä.

– *puhelinlääkemääräys*

Puhelinlääkemääräys eli *puhelinresepti* (ruots. *telefonrecept*) on puhelimitse apteekkiin annettu lääkemääräys. Puhelimitse annettuja lääkemääräyksiä koskee sama ra-

joitus kuin faksilla toimitettuja, sillä muun muassa huumausaineiksi luokiteltuja lääkkeitä ei voi määrätä puhelimitse. Puhelinlääkemääräystä ei myöskään voi uusita, kun taas kirjallisen lääkemääräyksen voi.

– *sähköinen lääkemääräys*

Sähköinen lääkemääräys eli *sähköinen resepti* (ruots. *elektroniskt recept*) on sähköisessä muodossa oleva lääkemääräys. Se siirretään tietoverkkoa käyttäen reseptikeskukseen. Ilmaus *e-resepti* on suomen kieliopin mukainen, mutta sitä ei suositella. Sen sijaan ilmaus *eResepti* ei ole suomen kielen mukainen eikä sitä tulisi käyttää.

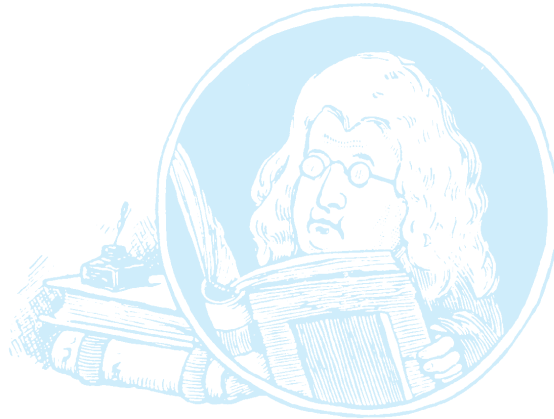
– *potilasohje*

Sähköiseen lääkemääräykseen liittyy kiinteästi *potilasohje* (ruots. *patientanvisning*). Potilasohje on varsin laaja

käsite, sillä se on terveydenhuollon ammattilaisen hoitotilanteessa potilaalle tai hänen mukanaan olevalle henkilölle antama kirjallinen ohje. Yleensä se sisältää tietoa eri sairauksista, tutkimuksista ja toimenpiteisiin valmistautumisesta tai ohjeita jälkihoitoon, toimenpiteistä toipumiseen, kotihoitoon ja itsehoitoon. Sähköisen lääkemääräyksen yhteydessä lääkäri antaa potilaalle potilasohjeen, joka sisältää keskeiset tiedot potilaalle määrätystä lääkkeistä. Vaikka siis lääkemääräys muuttuu sähköiseksi, potilaalla on edelleen oikeus saada potilasohje hänelle määrätystä lääkkeistä paperilla.

– *reseptikeskus*

Reseptikeskus (ruots. *receptcenter*) on tietokanta, joka sisältää lääkkeen määrääjien lähettämät sähköiset lääkemääräykset ja niihin liitetyt tiedot apteekkien lääketoituksista.

- *Isä Mitron sanakirja*

Kalevi Koukkunen ja Vuokko Hosia ovat toimittaneet *Isä Mitron sanakirjan*, joka on koottu *isä Mitron* Helsingin ortodoksisen seurakunnan *Ortodoksiviesti*-lehteen kirjoittamasta Termien takana -artikkelisarjasta.

Isä Mitron sanakirjan artikkelit valaisevat ortodoksisen uskon ja kirkon käsitteitä. Artikkelit on jaettu seitsemään teemakokonaisuuteen: jumalanpalveluskirjoja, ajankierto, paastot, juhlapäiviä ja kirkkojuhlia, vainajien muisto, liturgisia käsitteitä sekä ortodoksisia perinteitä. Mukana on 85 käsitettä *polvirukouksista ja liekkikupoleista* aina *praasniekkaan ja äijäpäivään* (eli pääsiäiseen).

Värikuvat elävöittävät kirjassa käsiteltäviä kirkollisia toimituksia, kirkkorakennuksia ja kirkollista esineistöä. Teoksessa on myös perusteellinen asia- ja henkilöhakemisto.

Isä Mitro toimii Helsingin ortodoksisen seurakunnan pastorina. Hänet tunnetaan myös kanta-aottavana sie-lunpaimenena ja ortodoksisuuden markkinoijana.

Isä Mitron sanakirja maksaa kirjakaupoissa noin 40 euroa.

Kalevi Koukkunen & Vuokko Hosia (toim.)
Isä Mitron sanakirja. Ortodoksiset termit selityksineen
Helsinki, WSOY 2007. 271 s.
ISBN 978-951-0-33100-2

- *Termlexikon i språkvetsenskap – från A till Ö*

Kenneth Åströmin toimittama *Termlexikon i språkvetsenskap – från A till Ö* sisältää noin 1800 hakusanaa kielitieteen eri osa-alueilta, muun muassa fonetiikasta, kieliopista ja kielihistoriasta.

Suurin osa sanaston hakusanoista on ruotsinkielisiä, mutta mukana on myös muutamia muunkielisiä ilmauksia sekä jonkin verran kielitieteen alan tärkeitä henkilöitä. Sanastossa annetaan hakusanoille selkeät selitykset ruotsiksi, mutta muunkielisiä vastineita sanastossa ei ole.

Sanasto on tarkoitettu ennen kaikkea yliopistojen kielten opiskelijoille, mutta se soveltuu lisäksi muille, jotka ovat työssään tai muulla tekemisissä kieliasioiden kanssa.

Kenneth Åström on kielikonsultti ja kustannustoimittaja. Sanaston on lisäksi tarkastanut *Staffan Hellberg*, joka on pohjoismaisten kielten professori Tukholman yliopistossa.

Termlexikon i språkvetsenskap on myynnissä kirjakaupoissa noin 25 euron hintaan.

Kenneth Åström (toim.)
Termlexikon i språkvetsenskap – från A till Ö
Lund, Studentlitteratur 2007. 183 s.
ISBN 978-91-44-04756-0

- *Romania-suomi-romania-sanakirja*

Florin Dimulescun ja Lea Luodeksen laatima *Romania-suomi-romania-sanakirja* on Suomessa ensimmäinen laatuaan. Sanakirjassa on yli 25 000 hakusanaa.

Sanakirjassa on selkeät ohjeet sanakirjan käyttöön sekä käytettyjen lyhenteiden luettelo. Sanakirja on tarkoitettu sekä suomen- että romaniankielisille käyttäjille.

Sanakirjaa myydään noin 25 euron hintaan hyvin varustetuissa kirjakaupoissa sekä verkkosivustolla **www.romania-sanakirja.net**. Samalla verkkosivustolla sanakirja on käytettävissä ilmaiseksi verkkosanakirjana.

Florin Dimulescu & Lea Luodes
Romania-suomi-romania-sanakirja
Tampere, Artemira 2006. 538 s.
ISBN 952-92-0485-X

- *Kielitoimiston oikeinkirjoitusopas*

Viime syksynä ilmestynyt *Kielitoimiston oikeinkirjoitusopas* sisältää virallisen kielenhuollon suositukset muun

muassa välimerkeistä, yhdyssanoista ja erilaisista tekstikäytänteistä. Ohjeet ovat seikkaperäiset ja yleistajuiset, ja esimerkkejä on runsaasti.

Oikeinkirjoitusoppaan ohjeet on annettu aakkosjärjestyksessä, mikä tuntuu äkkiseltään aiheenmukaista järjestystä hankalammalta ratkaisulta. Oppaassa on kuitenkin myös aiheenmukainen sisällysluettelo ja hakusanaluettelo. Oppaaseen sisältyy myös lyhenneluettelo ja muita aakkosellisia luetteloita.

Kielitoimiston oikeinkirjoitusoppaan kirjoittajat ja toimittajat ovat Kielitoimiston tutkijoita ja kouluttajia.

Opas on tarkoitettu kaikille kirjoittajille, niin opiskelijoille kuin työssään kirjoittaville. Kielitoimiston oikeinkirjoitusoppaan voi ostaa kirjakaupoista noin 20 euron hintaan. Sitä myydään myös Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkokaupassa osoitteessa **www.kotus.fi**.

Kielitoimiston oikeinkirjoitusopas
Helsinki, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2007. 262 s.
ISBN 978-952-5446-28-9

Kielikello auttaa käytännön kirjoituspulmissa

Tilauhinnat Suomessa 2008 (neljä numeroa vuodessa): kestotilaus 35 € (laskutusväli 12 kuukautta), 12 kuukauden määräaikaistilaus 40 €.

Kielikello vastaa kielikysymyksiin ja auttaa käytännön kirjoituspulmien kanssa painiskelevaa. Lehdessä julkaistaan suomen kielen lautakunnan suositukset, kerrotaan vanhoja kielenkäyttöön liittyviä ohjeita ja annetaan uusia. Lisäksi käsitellään sanastokysymyksiä ja kerrotaan ajankohtaisista kielenkäytön ilmiöistä.

Kielikellossa kerrotaan nykykielestä ja sen kehityksestä, mutta valotetaan myös kielen menneisyyttä, sanojen taustoja ja murteiden ilmiöitä. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa, ja sen julkaisija on Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Tilaa Kielikello-lehti

- käy Internet-sivuillamme **www.stellatum.fi**
->Tilaa palvelu -> Tilaukset -> Valitse tuote riippuvaiikosta
- lähetä sähköpostia osoitteeseen
tilaajapalvelu@stellatum.fi
- soita numeroon **(03) 4246 5340**

Terminfon hakemisto 2007

Koonnut: Anu Ylisalmi

20

Hakemisto Terminfon viime vuoden numeroihin koostuu seuraavista osista:

- minisanastot
- sanastoprojektit
- kirjallisuus
- muut aiheet
- kirjoittajat
- suomenkieliset termit (suositettavat ja hylättävät termit)

Hakemiston viitteissä ensimmäinen numero kertoo, missä Terminfon numerossa aihetta on vuonna 2007 käsitelty. Kaksoispisteen jälkeinen numero ilmaisee sivun. Terminfon sisällysluettelot sekä artikkelien englanninkieliset lyhennelmät vuodesta 1996 lähtien löytyvät Terminfon WWW-sivulta osoitteesta www.tsk.fi/fi/ti. Myös Terminfon termihakemistot vuosilta 1994–2007 löytyvät WWW-sivustolta.

• Minisanastot	comprehensive coverage of languages 2:21	Utrikes namnbok 4:22
Internetpuhelusanoasto ilmestynyt (fi, sv, en) 3:16	ISO 1951 Presentation/representation of entries in dictionaries – Requirements, recommendations and information 2:21	Uusi ranskalais-suomalainen sanakirja 3:21
Uutta ja vanhaa Tietotekniikan termitalkoissa (fi, en) 2:16	ISO/TR 22134:2007 Practical guidelines for socioterminology 3:22	Varautumisen ja väestönsuojelun sanoasto 3:6
• Sanastoprojektit	Kielen voima 3:22	Ympäristösanakirja EnDic 1:20
Internet-puheluja käsittelevä sanastohanke käynnistynyt 1:14	Lääkätieteen termit 4:21	• Muut aiheet
Internetpuhelusanoasto ilmestynyt 3:16	Meteori ja madonreikä. Avaruussanakirja 2:22	Ari Páll Kristinsson – sanastotyön osaja Islannista 4:4
LOCUS on paikka tullin ja logistiikan erikoisan termeille 4:6	Ruotsi-suomi-suursanakirja 3:21	Bodil Nistrup Madsen – monipuolinen terminologian asiantuntija 1:4
Suomalais-venäläisen metsäsanoakirjan laatimisperiaatteet – uutta ja vanhaa 1:10	SFS 5913 Hälytysjärjestelmät. Termit ja määritelmät 2:20	Erikoiskielen sanakirjojen suunnittelu kääntäjien tarpeisiin 4:10
Varautumisen ja väestönsuojelun sanoasto valmistumassa 3:6	Suomalais-venäläinen metsäsanoakirja 1:10	Eugen Wüster -palkinnon saivat María Teresa Cabré ja Alan K. Melby 4:16
• Kirjallisuus	Suomi-arabia-sanakirja 2:20	EuroTermBank: Online Terminology Sharing Environment 2:13
Autotekniikan ammattisanasto 4:21	Suomi-islanti-sanakirja 2:20	Hur översätter man fackspråk? 4:13
Englannin fraasiverbit 3:22	Suuri lakikielen sanakirja suomi-ruotsi-suomi 4:22	IATE-termitietokanta helpottaa EU:n sanastotyötä 1:6
Internetpuhelusanoasto 3:16	Taide-suomi-sanakirja 2:22	Kielenhuollon ja terminologian konferenssi Tallinnassa 1:16
ISO 639-3 Codes for the representation of names of languages. Part 3: Alpha-3 code for	Taskuvaippa ja vauvaradio – Lapsiperheen sanakirja 2:22	
	Tingon tarkoitus ja muita merkittäviä sanoja maailmalta 1:20	
	Tuhat tärkeää termiä – Metsäsanoasto 2:21	
	Tää on taas tätä. Parisuhteen sanakirja 2:21	

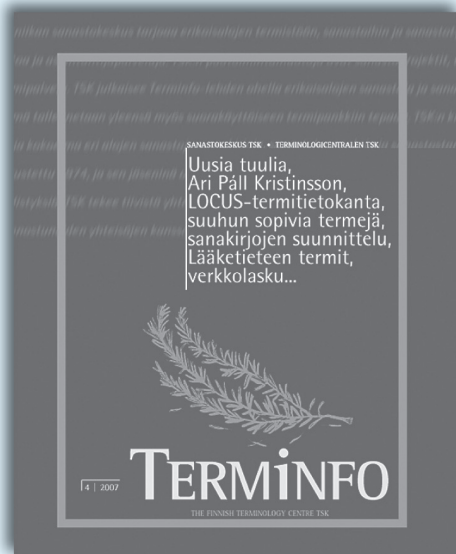
- Kieli ja sanastotyö aikamme peilinä 2:3
- Marja Kantonen – tekniikan kielen ammattilainen 2:4
- Nordterm 2007: aiheena tieto ja erikoisalaviestintä 3:13
- Pohjoismaista yhteistyötä 3:3
- Ruotsinsuomen kielenhuolto valtion virastoon 1:8
- Sanastokeskuksen TEPA-termipankki on uudistunut 3:12
- Sanastotyötä Baltian maissa 1:3
- Snång 2:9
- Suuhun sopiva termi 4:9
- Tarmo Kopare – pelastusylitarkastaja sanastotyötä tekemässä 3:4
- Tekniikan siunauksia 1:15
- Terminologia-alan kuulumisia EAFT:n konferenssista 1:17
- Terminologin päiväuni 3:9
- The Sundterm Project: adapting SNOMED for the Danish Health Care Sector 3:10
- Uudissanvoja aaltovoimalasta ämpperiin 2:7
- Uusia tuulia 4:3
- Verohallinnon verkkosivujen asiasanasto terminologisen tiedon lähteenä 2:10
- Kirjoittajat
- Ehrnebo, Paula 1:8
- Eronen, Riitta 2:7
- Hamilo, Marja 1:15
- Jolkkonen, Lena 1:3 | 2:3 | 3:3 | 3:13 | 4:3
- Järvi, Soile 3:4
- Koskela, Merja 2:10
- Kouri, Jenni 4:6
- Kudashev, Igor 4:10
- Kuhmonen, Kaisa 3:9
- Kukkonen, Ilkka 4:6
- Lukkarinen, Irina 4:6
- Rantanen, Hanna 4:6
- Rirdance, Signe 2:13
- Seppälä, Katri 3:13
- Skogberg, Rune 2:9
- Suhonen, Mari 1:17 | 3:13
- Suhonen, Sirpa 1:16 | 2:16 | 3:6
- Suonuuti, Seija 4:9
- Testi, Stefano 4:13
- Toft, Birthe 3:10
- Vainikka, Anne 1:6
- Vehmas-Lehto, Inkeri 1:10
- Ylisalmi, Anu 1:4 | 3:12 | 4:4 | 4:16
- Äijälä, Susanna 1:14 | 2:4 | 3:16
- Suomenkieliset termit
- aineiston lukituspäivä 3:20
- aito kotiympäristö 3:20
- avoin asiasanoitus 2:18
- BIC 4:20
- BIC-koodi 4:20
- datan lukituspäivä 3:20
- e-lasku 4:18
- e-laskuosoite 4:18
- e-laskuosoitteen ilmoittamispalvelu 4:18
- e-laskupalvelusopimus 4:18
- e-laskusopimus 4:18
- folksonomia 2:18
- Finvoice 4:19
- Finvoicen mukainen verkkolasku 4:19
- haarukkaaja 1:12
- huijaussivu 1:19
- hummus 2:7
- huoltovarmuus 3:7
- Huoltovarmuuskeskus 3:7
- huoltovarmuusmaksu 3:7
- Huoltovarmuusrahasto 3:7
- IBAN 4:20
- integroida 2:7
- internet 3:18
- Internet 3:18
- Internet-kiusaaminen 2:19
- internetliittymä 3:18
- internetpuhelu 3:18
- internetpuhelupalvelu 3:18
- IP-puhelu 3:18
- IP-puhepalvelu 3:18
- johto-oja 1:12
- Joukkoliikennevirasto 1:9
- joukottaminen 2:19
- kansallispuisto 1:10
- keskiakseliperävaunu 4:7
- koepenkki 3:20
- koestusalusta 3:20
- koeympäristö 3:20
- kokooja-oja 1:12
- kotivara 3:6
- kotoistus 2:7
- kotouttaa 2:7
- kriittinen infrastruktuuri 3:5
- kuiva oksa 1:13
- kuivatusoja 1:12
- kuollut oksa 1:13
- kännykkäkiusaaminen 2:19
- käyttäjätili 3:19
- laskun lukituspäivä 3:20
- latte 2:7
- lokalisointi 2:7
- lujitettu 2:18
- lukituspäivä 3:20
- luonnonuoma 1:12
- massaulkoistus 2:19
- matkapuhelinkiusaaminen 2:19
- metsätuho 1:13
- mobiilikiusaaminen 2:19
- mobiili-VoIP 3:17
- monipalvelu 3:17
- nettikiusaaminen 2:19
- niskaoja 1:12
- nollapäiväaukko 1:19
- nollapäivän aukko 1:19
- ohjattu asiasanoitus 2:18
- ojasto 1:12
- perävaunu 4:7
- polenta 2:7

puheposti 3:19
 puoliperävaunu 4:7
 ruggeroitu 2:18
 ryhmäpuhelu 3:19
 sarkaoja 1:12
 SEPA 4:18
 SEPA-kortti 4:20
 SEPA-maksuväline 4:20
 SEPA-suoraveloitus 4:20
 SEPA-tilisiirto 4:19
 sisältösyöte 2:18
 sivustoharhautus 1:19
 sivustovastaava 2:16
 suojeoja 1:12
 SWIFT-osoite 4:20
 sähköinen kiusaaminen 2:19
 sähköinen lasku 4:18
 testauspenkki 3:20

tiedon lukituspäivä 3:20
 tieto 3:20
 tietokannan lukituspäivä 3:20
 tietoliikenneverkko 3:17
 tietoturva-aukko 1:19
 tietoverkko 3:17
 turvavarastointi 3:6
 vaeltavuus 3:17
 vahvistettu 2:18
 valtaoja 1:12
 valtion varmuusvarastointi 3:7
 varmuusvarastointi 3:7
 varsinainen perävaunu 4:7
 velvoitevarastointi 3:7
 verkkokiusaaminen 2:19
 verkkolasku 4:18
 verkkosyöte 2:18
 verkkourkinta 1:19

verkkovastaava 2:16
 wiki 2:18
 wikiohjelmisto 2:17
 wikisivusto 2:18
 VoIP-palvelu 3:18
 VoIP-puhelu 3:18
 VoIP-tekniikka 3:18
 VoIP-tekniologia 3:18
 WWW-vastaava 2:16
 yhteinen eurooppalainen
 maksualue 4:19
 yhteiskunnan elintärkeä
 toiminto 3:5
 yhteismaksualue 4:19
 yhtenäinen euromaksualue 4:18
 yleinen hälytysmerkki 3:8
 yleinen vaaramerkki 3:8

Teetkö työtä ammattikielen parissa?

Tilauhinnat Suomessa 2008 (neljä numeroa vuodessa): kesto-tilaus 37 € (laskutusväli 12 kuukautta), 12 kuukauden määräaikaistilaus 41 €.

Terminfo julkaisee artikkeleita, joissa käsitellään erikois-kieliä ja niissä käytettävää termistöä. Terminfon avulla saat tietoa tekniikan ja muiden erikoisalojen sanastohankkeista, opinnäytetöistä ja tutkimusprojekteista.

Minisanastojen lisäksi Terminfossa annetaan suosituk-sia ajankohtaisten tai muuten ongelmallisten termien käytöstä.

Terminfon julkaisija on Sanastokeskus TSK. Lehti ilmesty-y neljä kertaa vuodessa.

Tilaa Terminfo-lehti

- käy Internet-sivuillamme www.stellatum.fi
 →Tilaaajapalvelu → Tilaukset → Valitse tuote riippuvalikosta
- lähetä sähköpostia osoitteeseen
tilaajapalvelu@stellatum.fi
- soita numeroon (03) 4246 5340

Target groups for terminology work

Page 3

Traditionally terminologies have been compiled for the needs of subject field experts but also service providers, consumers, administrators and information system developers need terminological expertise and the results for terminology work. Experts need exact terms when they present their expertise. Inventions, methods and services are described and offered to users.

In our current information society we are more and more dependent on expert services. However, the consumers' level of knowledge is not always sufficient to understand the vocabulary used in these services. Is an information gap emerging between consumers and service providers? Consumer protection and consumers' awareness on their needs depend on whether consumers understand the terms of the field in question. From the viewpoint of quality awareness it is important that consumers can evaluate services and their quality. Terminologies help to support the communication between experts and consumers and consumers' independent information retrieval.

Accurate language and right terms are also needed when writing statutes, regulations, recommendations or guidelines in general. It would be important that a terminologist participated in the preparation phase of these kinds of texts to ensure that terms are logical and their use coherent.

When organizations merge with each other, their information systems must be aligned, and this cannot be done if the users do not clearly recognise what data is input and handled and how it should be interpreted. Terminology work can define concept structures so that everyone understands the content of data fields and classification of data. Terminology work forms an important preliminary phase in the development of information systems.

Thomas Baltscheffsky has worked as the director of the Finnish Terminology Centre and the editor-in-chief of Terminfo since the beginning of this year. Previously he has worked in industry and IT business.

Sirpa Suhonen

Outi Meriläinen – thesaurus work as career

Page 4

Outi Meriläinen tells that she has always been interested in language. She started to study Finnish in the university, but changed to library and information science. She has also studied applied linguistics.

Meriläinen worked about ten years in LIKES, the Research Centre for Sport and Health Sciences. There she compiled e.g. a thesaurus on physical exercise and sport containing 2096 words. She has also compared Finnish and English sports thesauri, and produced a Finnish-English list of sport scientific descriptors containing over 1300 Finnish sport terms and their English equivalents. Since 1996 she has worked as an information specialist in STAKES, the National Research and Development Centre for Welfare and Health.

STAKES is an expert agency under the Ministry of Social Affairs and Health. Its task is to produce information and expertise for policy makers and other stakeholders in the field of social welfare and health care. STAKES is one producer of Finland's official statistics. In addition to the ministry, STAKES works in close cooperation with other agencies in the field, e.g. the National Public Health Institute, and it has been suggested that these two organizations should be merged.

STAKES Information Services acquires and maintains the information resources that the researchers and other personnel of STAKES need. It runs a library and gives training in the use of information resources. The library is public, and in addition to the staff it is used e.g. by students.

Scientific libraries are the most important partners of the Information Services. It also cooperates with other libraries, information services and organizations in the field of social welfare and health. In terminology work

STAKES has cooperated with the Finnish Terminology Centre. Meriläinen sees that the Centre serves particularly as a producer and distributor of information and by carrying out terminology projects the results of which are available to everyone.

The languages of the Information Services are Finnish and Swedish, the official languages of Finland, but English is used a lot, too. The status of English as the universal language of science is very strong. For example, the use of German publications has decreased remarkably, Meriläinen says.

The work days of an information specialist are diverse, because the work is very customer-oriented. It contains information retrieval ordered by clients and guidance for the clients. The Information Services organizes training on information retrieval, but case-specific guidance is needed daily. In STAKES information specialists also provide information on new information sources to the researchers.

In the Information Services each information specialist has his or her own client group. Meriläinen's client subjects are e.g. alcohol and drug research, welfare studies, reproduction statistics and the communication of STAKES. In addition to daily duties, information specialists must develop services and follow both national and international events in the field.

Meriläinen describes the attitude demanded from an information specialist with the sentence "I don't know, but I'll find out". The knowledge of many subject fields is required in the Information Services. It is also important to understand research work and scientific language. An information specialist must also be fast, the essential sources must be found rather quickly. Good communication skills are also required.

Meriläinen tells that she is always doing some thesaurus work. At the moment she works with the STAKES meta thesaurus called Stameta. It includes about 2000 descriptors of which an ontology will be produced. The ontology will be used at least in The Health Information Portal to facilitate information search. The portal should be available to the public in the beginning of 2009.

STAKES and the social welfare and health sector have done several terminology projects in which the central concepts of the field have been defined. When comparing terminology work and thesaurus work Meriläinen states that both deal with concepts. The concept and concept relations are always the starting point. The difference is that in terminology work the concept relations can be seen in definitions and concept diagrams whereas in thesaurus work the relations are shown

selectively. The aim also differs. A descriptor should act as an entry word producing certain documents from certain material. The boundaries of a descriptor are a bit fuzzy, but in terminology work the exact boundaries of a concept are looked for.

Meriläinen thinks that the implementation of semantic web technologies is an important step in developing web services. For example, the web page search operation functions better if there is an ontology at the background, not just a thesaurus. Ontologies, for example, make synonym searches possible.

As the future challenges for terminology work in the social welfare and health sector Meriläinen sees the implementation of electronic patient documents and the description of the information system content connected with them. She hopes that the status of immigrants' languages will also be taken into account in thesauri. For example, the amount of Russian clients in the social welfare and health sector is already notable.

EU-Russia project cooperation terminology

Page 7

Russia is cooperating more and more with the EU, e.g. by participating in the European Neighbourhood and Partnership Instrument – Cross-Border Cooperation (ENPI CBC) programmes. Therefore many official programme and work documents are translated into Russian. On the Internet there is also more and more information on the programmes and applying finance in Russian. The need for interpretation may also increase.

However, translators and interpreters encounter great difficulties, because the terminology in project cooperation is incoherent and there are several Russian equivalents for English and Finnish terms. For this reason a terminology was compiled in the project Common Language: EU-Russia Project Terminology Unification and Development of Finnish-Russian Project Cooperation.

Irina Kudasheva and Igor Kudashev were the terminologists and authors of the terminology project. Professor *Aleksandr Gerd*, the Saint Petersburg State University, acted as the scientific counsellor and editor of the Russian material, and professor *Inkeri Vehmas-Lehto*, the University of Helsinki as the editor of the Finnish material.

The terminology is meant for Finnish and Russian translators and interpreters, organizations implementing and planning Finnish-Russian projects and authorities

responsible for financing and controlling these projects. The terminology contains about 1300 term records about 500 of which are reference, i.e. synonym records. The source language is English and target languages are Finnish and Russian. It also contains a Finnish-English and a Russian-English index. A link to the terminology will be placed on the web pages of the ENPI CBC programme www.southeastfinrusnpi.fi.

The entry items have been picked from limited text material, mainly from programme documents. The EU-Russia project cooperation covers many subject fields, so the terms are from different fields, e.g. environmental protection, project management and accounting. The meaning of many terms in programme documents is very restricted and depends on the situation. For example, the term *applicant* means an organization which submits an application, since private persons cannot act as applicants in these programmes. Project management is a relatively new area of operation both in Finland and Russia, and the Finnish and Russian terms related to it are not yet quite established.

Because the source texts have an official status and the terminology compilers did not have the authority to give instructions on the use of terms, the terminology gives only suggestions. Such terms and equivalents that are used in the programme documents and their translations have been chosen into the terminology. Some normative principles, however, have been adhered to, e.g. the preferred term is placed first and deprecated terms are marked with ☹.

The Finnish equivalents picked from documents are rather established, whereas the Russian equivalents are mostly artificial, since international project cooperation is rather new in Russia. All English entries have been given equivalents in both target languages in the terminology. If an equivalent has not been found in literature, an expert or a terminologist together with an expert has made it up.

Since the terminology contains terms from many subject fields that do not form a common concept system, only those terms that have received a new meaning in the connection of the EU programmes or that may cause difficulties for the users are defined. Because the target group is formed mainly from Finnish and Russian users, the definitions and notes are given in Finnish and Russian, not in English.

The EU programme applications, reports and other documents are written in English. To facilitate the work of the Finnish and Russian applicants and administrative personnel, typical examples on the usage of terms

are added, and they are also translated into Finnish and Russian.

From explanations of abbreviations to IT dictionary

Page 12

25

Hannu Jaakohuhta, the author of many Finnish information technology (IT) dictionaries, describes his terminology work in the IT field.

In 1988 Jaakohuhta began to collect IT abbreviations systematically, first only for himself. At that time international, not to mention Finnish, literature on IT abbreviations was scarce. Later Jaakohuhta contacted publishers, and Suomen Atk-kustannus owned by the Finnish Information Processing Association became interested. In 1990 *Tietotekniikan lyhennesanakirja* (dictionary of IT abbreviations) was published, and a year later a renewed edition.

On publisher's suggestion Jaakohuhta began to compile his first actual dictionary, and *PC – Tietotekniikan käsitteet ja sanasto* (IT concepts and glossary) was published in 1993. The basic idea of the book was to be a Finnish-English-Finnish dictionary in which each term had a short description how and in which connection it is used. In 1994 and 1995 *PC-käyttäjän sanasto* (PC user's glossary) containing only a limited basic terminology was published.

Already in 1993 Jaakohuhta dreamt about a big comprehensive IT dictionary. The work seemed endless and more new terms were created than he could handle. It was often difficult to find information on the exact meaning of terms as the same term could be used in many different contexts. The finding of Finnish equivalents for English terms was a problem, because in many cases Finnish equivalents did not exist, and they had to be created. Jaakohuhta also classified all terms with subject field codes to help the user to find the field to which a term belongs.

Abbreviations have remained in Jaakohuhta's dictionaries, and the number of them has increased all the time. One problem with IT abbreviations – and abbreviations in general – is that the same abbreviation can have several meanings.

In 1994 *Suuri tietotekniikan käsitteistö ja sanasto* (big IT concept glossary) was published. And big it was – 1024 pages and almost 100 000 terms. Two revised editions were published later. There was also an electronic version, but its publishing was stopped because

it was copied illegally. Later the name of the book was changed once more and it became *Suuri tietotekniikan tietosanakirja* (big IT encyclopedia).

In the end of the 1990s the publisher changed and the book's name was changed to *IT Ensyklopedia*. At the same time first pictures were added and layout was compressed. The dictionary had also appendices chosen on the basis of user feedback.

Throughout the history of the book the central aim has been to think about the end user in usage situations. Jaakohuhta thinks that each dictionary is a product of its time and never finished, and this opinion has only strengthened in this process. The changing of the meaning of terms and changes in the environment (names of organizations) and technology cause a continuous need to update a terminology. Old terms have to be included, too, because it may be difficult to understand old material if no meaning or background can be found for a term.

Jaakohuhta's newest dictionary, *Tietotekniikan sanakirja* (IT dictionary), was published in 2007. Currently the book contains about 16 500 terms, and all of them have equivalents and explanations. The book covers widely the whole IT field.

Kela's decisions on writer's and reader's viewpoints

Page 15

20% of the clients calling Kela, the Social Insurance Institution of Finland, ask clarification to the benefit decision or other letter they have received from Kela.

In 2006 Kela sent about 15 million benefit decisions to its clients. It is important that the content of the decisions is right, both for Kela and the client. On the other hand, the decisions must be made in reasonable time. Just because of these requirements, the compilation of decision texts has been automated so that the benefit decision maker composes the text from ready-made pieces of text (phrases), but it is not easy to make logical, coherent text from them.

The client expects to see those individual pieces of information that he or she has written in the claim. Kela, on the other hand, must also present the common legal bases according to which the case has been decided. The inflexibility of the tools and constant haste have such an impact that clients' individual arguments and legal bases cannot always be presented in the most natural way.

The phrases used in decisions are checked from the viewpoint of language planning to be as clear as possible and grammatically correct. Both the sentence structure and vocabulary should conform to the standard language. For reasons of exactness, some amount of special terminology must be accepted.

The current project which creates a terminology on the social security managed by Kela will be of great help also when formulating the decision texts. The project is carried out in cooperation between Kela and the Finnish Terminology Centre.

Literature

Page 18

Glossary of linguistics

Termlexikon i språkvetenskap – från A till Ö by Kenneth Åström contains about 1800 entries on various subfields of linguistics, e.g. phonetics, grammar and history of language. Most of the entries are Swedish, but there are also some expressions in other languages and important persons in linguistics. The entries have Swedish explanations but no equivalents in other languages.

Romanian–Finnish–Romanian dictionary

Romania–suomi–romania–sanakirja by Florin Dimulescu and *Lea Luodes* contains more than 25 000 entries. It is meant both for Finnish and Romanian speaking users. It can be found on the web page www.romania-sanakirja.net.

Detailed publisher and order information can be found in the Finnish article, pages 18–19.

Terminfo index 2007

Page 20

In this issue, there is an index of mini vocabularies, terminology projects, literature, writers, other topics and Finnish terms dealt with in *Terminfo* last year. The first number in the index tells the issue of *Terminfo* and second number after the colon the page. *Terminfo* indexes and English summaries of the articles since 1996 can be found in the *Terminfo* address www.tsk.fi/fi/ti. The term indexes from years 1994–2007 can be found on the web site.

Sanastokeskus on sanastotyön asiantuntija

Sanastokeskus TSK ry tarjoaa sanastotyöhön ja erikoisalojen termien käyttöön liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja. Taustaltaan Sanastokeskus on vuonna 1974 perustettu yhdistys, jonka ensisijaisena tarkoituksena on saada aikaan laadukkaita sanastoja sekä kehittää sanastotyön metodiikkaa ja pitää yllä siihen perustuvaa osaamista. Toiminta perustuu terminologian teorian ja sitä soveltavien käytännön menetelmien vankkaan hallintaan ja kehittämiseen.

Sanastokeskus TSK:n toimintamuotoja ovat:

- termiaineistojen tuottaminen ja julkaiseminen
- termistöhuolto ja terminologinen neuvonta
- sanakirjoihin erikoistunut kirjasto
- sanastotyöhön liittyvä tietopalvelu
- sanastotyön menetelmien kehittäminen ja koulutus
- terminologia-alan kansainvälinen yhteistyö.

Sanastokeskus tekee riippumattomana asiantuntijaelimellä yhteistyötä paitsi jäsentensä myös muiden terminologiasta ja sanastotyöstä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa – esimerkiksi Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen, pohjoismaisten sanastokeskusten, kansainvälisten standardisoimisjärjestöjen sekä Euroopan unionin toimielinten kanssa.

Keitä Sanastokeskus palvelee?

Sanastokeskuksen asiakkaita ovat suomalainen elinkeinoelämä, julkishallinto, koulutus- ja tutkimussektori, Euroopan unionin toimielimet sekä terminologista tietoa tarvitsevat yksityishenkilöt. Palvelut on tarkoitettu kaikille oman alansa asiantuntijoille toimenkuvaan katsomatta, sillä missäpä työssä ei ammattikielen ja -termistön hyvällä hallinnalla olisi merkitystä. Eriytyisen paljon Sanastokeskuksen palveluja käyttävät kääntäjät, toimittajat ja muut kielenkäytön ammattilaiset.

Sanastokeskus kehittää ja tarjoaa palvelujaan asiakkaiden tarpeiden mukaan sekä erillisten toimeksiantojen muodossa että omaehtoisesti. Sanastokeskuksen työ on viime kädessä aina yleishyödyllistä palvelutoimintaa: siitä hyötyvät kaikki.

Terminologicalentralen är expert på ordlistearbete

Terminologicalentralen TSK erbjuder kunskap och experthjälp i frågor som berör ordlistearbete och facktermer. Terminologicalentralen är en förening som grundades år 1974. Terminologicalentralens primära uppgifter är att utarbeta högklassiga ordlistor och vidareutveckla ordlistearbetets metodik samt att upprätthålla det kunnande detta baserar sig på. Terminologicalentralen behärskar terminologins teori och de praktiska metoder som tillämpar den.

Terminologicalentralen TSK:s verksamhetsformer:

- produktion och publicering av terminologier
- termvård och terminologisk rådgivning
- ett bibliotek specialiserat på ordböcker
- terminologisk informationstjänst
- utveckling av ordlistearbetets metodik samt utbildning
- internationellt samarbete inom terminologin

Terminologicalentralen samarbetar som obunden expertorganisation såväl med sina medlemmar som med övriga organisationer som är intresserade av ordlistearbete – till exempel med Forskningscentralen för de inhemska språken, de nordiska terminologicalentralerna, internationella standardiseringsorgan samt Europeiska kommissionens organ.

Vem kan utnyttja Terminologicalentralens tjänster?

Bland Terminologicalentralens kunder finns, förutom privatpersoner som behöver terminologisk information, även representanter för det finländska näringslivet, den offentliga förvaltningen, utbildnings- och forskningssektorn och Europeiska unionens organ. Tjänsterna är avsedda för alla fackmän, oberoende av befattning, ty i vilket arbete skulle inte ett gott behärskande av fackspråk och -termer vara betydelsefullt? Speciellt mycket används Terminologicalentralens tjänster av översättare, journalister och övriga professionella språkanvändare.

Terminologicalentralen utvecklar och erbjuder sina tjänster enligt kundernas behov. Uppdragen kan komma utifrån eller tas på eget initiativ. Arbetet på Terminologicalentralen är alltid i sista hand allmännyttigt: alla blir betjänta av det.

www.tsk.fi

Sanastokeskus TSK tarjoaa termeihin ja ammattikieliin liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja. Sanastokeskuksen päätoimintamuotoja ovat sanasto-
projektit, termipankki ja termipalvelu.

Sanastokeskus julkaisee Terminfo-lehden ohella erikoisalojen sanastoja sekä kirjoja ja sanastostandardeja sähköisessä muodossa. Termipankki TEPA on käytettävissä osoitteessa <http://www.tsk.fi/tepa/>.

Sanastokeskuksen kirjastossa on laaja kokoelma eri alojen sanastoja, sanakirjoja ja sanastostandardeja. Kirjasto on avoinna arkisin klo 9.00–16.00.

Sanastokeskus on perustettu 1974, ja sen jäseninä on yksityishenkilöitä, yrityksiä, liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä. Sanastokeskus tekee tiivistä yhteistyötä sekä jäsenistönsä että muiden sanastotyöstä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa.

Terminologicalentralen TSK erbjuder experthjälp i frågor som berör terminologi och fackspråk. Terminologicalentralens huvudsakliga verksamhet utgörs av ordlisteprojekt, termbank och termtjänst.

Terminologicalentralen utger tidskriften Terminfo samt publicerar fackordlistor både i tryckt och elektronisk form. Termbanken TEPA finns tillgänglig på adressen <http://www.tsk.fi/tepa/>.

Terminologicalentralens bibliotek omfattar ett stort antal fackordlistor och ordböcker. Biblioteket är öppet för allmänheten alla arbetsdagar kl. 9.00–16.00.

Terminologicalentralen grundades år 1974 och dess medlemskår består av privatpersoner, företag, affärsverk, översättningsbyråer och ideella föreningar. Terminologicalentralen har ett nära samarbete med såväl sina medlemmar som med övriga organisationer som är intresserade av terminologiärbete.

Sanastotyön asiantuntemusta vuodesta 1974.

ISSN 0358-7517